

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Valérie Němčická

Společné oddlužení manželů

Diplomová práce

Olomouc 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Společné oddlužení manželů* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 119.103 znaků včetně mezer.

V Uherském Ostrohu dne 25. 3. 2022

Podpis

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí mé diplomové práce JUDr. Janě Petrov Křiváčkové, Ph.D., za skvělé vedení, přínosné podněty, cenné rady a vstřícnou pomoc při psaní této práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1. Společné oddlužení manželů – fáze vedoucí k povolení oddlužení	10
1.1. Návrh na povolení oddlužení	10
1.1.1. Vývoj společného návrhu na povolení oddlužení	10
1.1.2. Podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení	13
1.1.3. Náležitosti návrhu na povolení oddlužení	16
1.2. Rozhodnutí o úpadku a rozhodnutí o povolení oddlužení	18
1.2.1. Rozhodnutí o úpadku	20
1.2.2. Proces vedoucí k rozhodnutí o povolení oddlužení	22
2. Společné oddlužení manželů – fáze od zjištění úpadku a povolení oddlužení do schválení, příp. neschválení oddlužení	24
2.1. Pohledávky za manželi	24
2.1.1. Podání přihlášky věřitele za manželi	24
2.1.2. Odměna a náhrada hotových výdajů insolvenčního správce ve věci insolvenčního řízení manželů	27
2.2. Přezkumné jednání a popření pohledávek manželů	30
2.2.1. Průběh přezkumného jednání	30
2.2.2. Popření přihlášených pohledávek manželi	32
2.3. Rozhodnutí o neschválení či schválení oddlužení	33
2.3.1. Neschválení oddlužení	34
3. Společné oddlužení manželů – po rozhodnutí o schválení oddlužení	36
3.1. Práva a povinnosti dlužníků v oddlužení	36
3.2. Dopad oddlužení na společné jmění manželů	37
3.2.1. SJM v případě oddlužení manželů před novelou 1. 6. 2019	37
3.2.2. SJM v případě oddlužení manželů po novele 1. 6. 2019	38
3.3. Ukončení oddlužení	39
3.3.1. Zrušení oddlužení	39
3.3.2. Splnění, resp. nesplnění oddlužení a s tím související následky	41
4. Atypické situace v průběhu oddlužení	46
4.1.1. Rozvod manželů	46
4.1.2. Smrt jednoho z manželů	47

Závěr.....	52
Seznam použitých zdrojů.....	55
Abstrakt	60
Seznam klíčových slov	62

Seznam použitých zkratek

Akreditační novela = zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

InsZ = zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

SJM = společné jmění manželů

Oddlužovací novela = zákon č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

OSŘ = zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

OZ = zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Revizní novela = zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška o odměně = vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška o náležitostech podání = vyhláška č. 191/2017 Sb., vyhláška o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Insolvenční řízení je upraveno v zákoně č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Jsou zde upraveny tři způsoby řešení úpadku, a to oddlužení, konkurs a reorganizace.

Oddlužení je sanačním způsobem řešení úpadku, kde nejde o „likvidaci“ dlužníka, jak je tomu při způsobu řešení úpadku konkursem. Účelem oddlužení je za zákonem stanovených podmínek dosáhnout na jedné straně co nejvyššího uspokojení věřitelů a na straně druhé navrácení dlužníka do normálního života a ukončení „dluhové spirály“, ve které se nacházel před zahájením insolvenčního řízení. Institut oddlužení je odrazem sociální politiky státu a dává lidem možnost nového začátku. Přínosem oddlužení pro dlužníka je také možnost, po řádném ukončení tohoto řízení, osvobození od dosud neuhrazených pohledávek, což se jeví jako velký benefit oproti např. exekucím, kde tuto možnost dlužníci (povinní) nemají.¹

Práce je uchopena tak, aby provedla čtenáře procesem oddlužení se zaměřením na odchylky ohledně společného oddlužení manželů. Celá diplomová práce je sepsána k aktuální účinné úpravě InsZ, neopomijí vývoj, a také je protkaná oddlužovací novelou z roku 2019. Tato novela po sobě zanechala spoustu stop a nezodpovězených otázek, které se oddlužení manželů bezesporu týkají také, a proto jsem považovala za vhodné se k nim vyjádřit. Práce se snaží zodpovědět konkrétní otázky, kterými jsou:

- jaké benefity přináší společné oddlužení manželů, a proč jej považuji za výhodné;
- co nastane v případě úmrtí jednoho z manželů v průběhu společného oddlužení;
- jakým způsobem ovlivní rozvod oddlužení manželů;
- proč je pro věřitele nyní procesně jednodušší podat přihlášku za manželi, a jaké pohledávky mohou za nimi být uplatněny;
- mohou podat společný návrh na povolení oddlužení také registrovaní partneři;
- v jaké výši má insolvenčního správce nárok na odměnu a hotové výdaje po úmrtí jednoho z manželů;
- jakým způsobem ovlivňují procesní úkony jednoho z manželů druhého.

Jako zdroje jsem využívala monografie, komentáře, odborné články, internetové zdroje, právní předpisy a nepochybně soudní rozhodnutí. Co se týká komentářové literatury

¹ RAHM, Jiří. SPRINZ, Petr. CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1002; ZRŮST, Lukáš. In: KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční prakticky. Oddlužení*. [online databáze]. Praha: Wolters Kluwer, 2020, [cit. 20. října 2021]. Dostupné z: E-book Smarteca

a monografií, tak jsem použila takové, které jsou vhodné pro mé téma, a také které odráží oddlužovací novelu z roku 2019. Pokud jde o použití internetových zdrojů, tak jsem předně vycházela z jedinečného internetového zdroje - www.insolvenčni-zakon-komentar.cz, který je veden pod záštitou renomované insolvenční soudkyně Vrchního soudu v Praze Mgr. Ivany Mlejnkové, a který poskytuje aktuální úpravu. Nepochybně neopominám význam a přínosy soudních rozhodnutí. Pro psaní práce jsem užila metodu komparační ve smyslu porovnání aktuální právní úpravy insolvenčního zákona s předchozími, a také metodu deskriptivní spolu s metodou analýzy, kdy rozebírám jednotlivá úskalí ve společném oddlužení manželů.

Má diplomová práce je rozdělena do čtyř kapitol, dále podkapitol a oddílů. První tři kapitoly jsem od sebe oddělila s ohledem na důležité mezníky v oddlužení a zakomponovala do nich aktuální dění v daném stádiu. Práce je tedy vymezena od podání návrhu do zjištění úpadku spolu s povolením oddlužení, dále od zjištění úpadku a povolení oddlužení do schválení, příp. neschválení oddlužení, a nakonec od schválení oddlužení do ukončení řízení. Poslední kapitola se věnuje atypickým situacím v oddlužení.

V podkapitole 1. 1. jsem se zaměřila na vývoj společného návrhu na povolení oddlužení manželů, a také problematické aspekty jeho podání. Spolu s tím jsem si položila otázku, zda mohou registrovaní partneři také podat společný návrh na povolení oddlužení. Jsou zde také podrobně popsány situace, které mohou nastat manželům při podání insolvenčního návrhu, ať již je, či není spojen s návrhem na povolení oddlužení. Dále jsem rozvedla povinné náležitosti k návrhu.

V podkapitole 1. 2. jsem řešila společný úpadek manželů a dále jejich povolení oddlužení. Je zde podrobně uchopena otázka, jak procesně ovlivňuje zpětvzetí insolvenčního návrhu druhého z manželů ve společném řízení.

V podkapitole 2. 1. jsem se zaměřila na otázku, jaké pohledávky mohou věřitelé přihlašovat za manželi do insolvenčního řízení a proč je situace pro věřitele nyní přehlednější. Dále je zde uvedena problematika vývoje odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce.

V podkapitole 2. 2. jsem se věnovala přezkumnému jednání, a také popření pohledávek manželi.

V podkapitole 2. 3. konkretizuji podrobnosti ve věci schválení, příp. neschválení oddlužení manželů a dopady jejich jednání na jejich společné řízení.

Dále v podkapitole 3. 1. uvádím práva a povinnosti dlužníků v oddlužení.

Následující podkapitola popisuje dopad oddlužení na SJM, přičemž je podrobně uchopeno a zodpovězeno, kdy zanikne SJM v oddlužení, a za jakých okolností nikoliv.

Podkapitola 3. 3. se věnuje ukončení oddlužení. Zde konkretizují možné důvody pro zrušení a uvádím právě ono negativní úskalí společného oddlužení. Ohledně splnění oddlužení se zaměřuji na otázku zvláště zranitelných osob v případě společného oddlužení.

Poslední celá kapitola se věnuje právě atypickým situacím, kdy se snaží zodpovědět, jaký vliv má rozvod na průběh oddlužení, a také se kriticky zamýšlí nad důsledky úmrtí jednoho z manželů v průběhu oddlužení, což je samo osobně velkou otázkou a tématem na poli insolvenčního řízení manželů. Uvádím dva základní scénáře aplikované v ČR (spolu s nejnovějším řešením Nejvyššího soudu) a svůj náhled na tento problém.

1. Společné oddlužení manželů – fáze vedoucí k povolení oddlužení

Oddlužení stále prochází od svého ukotvení v insolvenčním zákoně značnými novelizacemi. V zákoně č. 328/1991 Sb., zákon o konkursu a vyrovnání, který předcházel insolvenčnímu zákonu, nebyla možnost řešit úpadek formou oddlužení. S přijetím insolvenčního zákona bylo řešení úpadku otevřeno většímu množství subjektů a zaveden institut oddlužení. Pokud jde o společné oddlužení manželů, tak s účinností insolvenčního zákona nebylo výslovně stanoveno, že manželé mohou žádat o oddlužení společně. Tato možnost byla zakotvena až zákonem č. 294/2013 Sb., který novelizoval insolvenční zákon (novela nazývána jako revizní či systémová novela) a nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014.²

Proces oddlužení probíhá za jasně stanovených zákonných podmínek a za přítomnosti insolvenčního správce a insolvenčního soudu, kteří na celém průběhu participují a dohlíží na něj. V oddlužení manželů existují jisté odchylky ve srovnání s oddlužením jedince.

1.1. Návrh na povolení oddlužení

1.1.1. Vývoj společného návrhu na povolení oddlužení

Jak již bylo výše zmíněno, možnost podat jako manželé společný návrh na povolení oddlužení nebylo vždy samozřejmostí, a to ani s přijetím insolvenčního zákona.

Před rokem 2014 nebyl institut společného oddlužení manželů zákonodárcem řešen, a proto bylo na insolvenčních soudech, jak s tím v praxi naloží. Nezřídka se stávalo, že manželé samostatně ve stejnou dobu žádali o oddlužení, a proto insolvenční soudy dříve přijímaly princip spojování samostatně podaných insolvenčních návrhů ke společnému projednání.³

Vrchním soudem v Praze byly vytvořeny modely, jak vést řízení s manžely, a to následujícím způsobem: za situace, kdy si každý z manželů podal sám insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, tak na základě §122 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, kde zohledníme zásadu hospodárnosti, by měla být tato dvě řízení spojena, aby společné jmění manželů patřilo do jednoho insolvenčního řízení. Druhou možností je, že insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení podal

² ŠŮSOVÁ, Táňa. *Přinesla novela účinná od 1. 1. 2014 pro společné oddlužení manželů něco nového?* [online]. nkcr.cz, 24. února 2015 [cit. 12. října 2021]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_192-prinesla-novela-ucinna-od-1-1-2014-pro-spolecne-oddluzeni-manzelu-neco-noveho

³MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 5. vydání. Praha: Vydavatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 210

pouze jeden z manželů. Ve znění účinném do 31. 12. 2013 bylo nezbytné připojit podpis druhého manžela, což zapříčinilo to, že oddlužení se již také týkalo i druhého manžela (resp. společných závazků dlužníka a jeho manžela). Tento postup, který byl upraven pouze na úrovni soudcovské, nikoliv mocí zákonodárnou, byl přesto v té době převzat dalšími insolvenčními soudy, které jej následovaly ve své praxi.⁴

S ohledem na to, že tento postup nebyl upraven v insolvenčním zákoně, a ne všechny soudy následovaly výše zmíněné rozhodnutí, byla úprava značně roztržistěná a nejednotná. Vše bylo následně změněno revizní novelou.⁵

Díky této novele bylo zákonem přímo stanoveno, že manželé společně mohou podat návrh na povolení oddlužení. Tímto získali manželé pasivní pluralitu, tedy postavení nerozlučných společníků, což je velmi klíčové. Další podstatnou věcí je, že manželé vystupují coby jeden subjekt – jsou tedy považováni za jednoho dlužníka. I v rozhodnutí Vrchního soudu v Praze z roku 2017 bylo soudem v odůvodnění deklarováno, že: *„je pak na oba nahlíženo jako na jednoho dlužníka, takže i jejich úpadek je zkoumán společně, jako by šlo o dlužníka jediného (bez ohledu na to, kterému z manželů závazky vznikly). Stejně jsou společně zkoumány podmínky přípustnosti jejich oddlužení, kdy případná diskvalifikační okolnost na straně jednoho z manželů stihá i druhého manžela (jejich vstup do oddlužení vylučuje) a kdy jejich ekonomická nabídka pro oddlužení je založena na tom, že pro uspokojení všech svých nezajištěných věřitelů v rámci navrženého oddlužení (pro případ jeho provedení zpeněžením majetkové podstaty) nabízejí veškerý svůj majetek náležející dle §205 a násl. InsZ do majetkové podstaty, včetně majetku výlučného (§394a odst. 2 a §408 odst. 1 věta druhá InsZ“.*⁶

Tato možnost je značným benefitem pro manžele i s ohledem na hospodárnost řízení, neboť není třeba vést dvě odlišná řízení zároveň. Nepochybně i pro insolvenčního správce se řízení stává přehlednějším. Taktéž získává přehled o dlužích obou manželů, kdy je plněno jedenkrát, nikoliv paralelně a usnadňuje to řízení jak prakticky, tak procesně.

Nad rámec je třeba zmínit, že společné oddlužení manželů není povinné, tedy každý z manželů si může zažádat zvlášť o oddlužení. V takovém případě je potřeba promyslet veškerá pozitiva a negativa, která přináší a zvážit, zda se více „nevypatí jít do toho“ společně. Dle mého názoru společné oddlužení manželů přináší více pozitiv než negativ

⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 12. 2009, č. j. 1 VSPH 669/2009-A-21, KSPL 54 INS 4966/2009

⁵ ŠŮSOVÁ, Táňa. *Přinesla novela účinná od 1. 1. 2014 pro společné oddlužení manželů něco nového?* [online]. nkcr.cz, 24. února 2015 [cit. 12. října 2021]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_192-prinesla-novela-ucinna-od-1-1-2014-pro-spolecne-oddluzeni-manzelu-neco-noveho

⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 2. 2017, č. j. 2 VSPH 6/2017-B-75, MSPH 79 INS 19915/2014

(ať již procesně, či finančně, pokud již zde zmíním např. zálohu na odměnu a náklady insolvenčního správce), což dokazuje i to, že ve spoustě případů jdou manželé do oddlužení společně. Tím neopomínám fakt, že společné oddlužení manželů zahrnuje i spoustu problematických aspektů, např. dlužníci mohou ztratit společnou motivaci ke společnému dokončení insolvenčního řízení, problematika úmrtí jednoho z manželů, rozvod manželů, popř. neplnění povinností jednoho z manželů v řízení.

Dovolím si také nastínit problematiku podání společného návrhu registrovanými partnery a jeho možný vývoj. Momentálně mohou osoby stejného pohlaví uzavřít registrované partnerství, nikoliv manželství. Spolu s tím tedy vyvstala otázka, zda i registrovaní partneři mohou společně využít institut oddlužení. „Společné oddlužení registrovaných partnerů“ bylo řešeno v roce 2017 u Vrchního soudu v Praze⁷, kdy dva registrovaní partneři podali společný návrh na povolení oddlužení. Soud se s tím vypořádal dle mého správně, když návrh odmítl, neboť mezi registrovanými partnery nevzniká společné jmění, které by svým obsahem odpovídalo společnému jmění manželů.⁸ Z daného důvodu jsou tyto osoby považovány za dvě samostatné, a proto nelze ze zákona povolit oddlužení společně dvěma samostatným dlužníkům. Společné oddlužení je povoleno pouze manželům a jedná se o jedinou výjimku. Proto se návrh má odmítnout, nikoliv zastavit řízení, neboť trpí vadami, pro které nelze v řízení pokračovat. Je otázkou, jak bude sňatek stejnopohlavních osob řešen v budoucnu, kdy byl momentálně schválen v prvním čtení návrh na uzákonění sňatků stejnopohlavních párů⁹, a tedy v takovém případě by i osoby stejného pohlaví měly mít nárok na společné oddlužení manželů. Další možností je, pokud by např. zůstalo registrované partnerství pro osoby stejného pohlaví, ale rozšířila se práva a povinnosti, a tedy by vzniklo „společné jmění registrovaných partnerů“, které by svým obsahem odpovídalo společnému jmění manželů. V takovém případě, že SJM a jmění registrovaných partnerů budou v jádru totožná, tak zde nevidím překážku. V takovém případě by dle mého názoru nemělo nic bránit tomu, aby i tyto osoby mohly podat společný návrh na oddlužení, neboť i kdyby se nejednalo o manželství, tak „společné jmění“ by vzniklo a dle rozhodnutí Vrchního soudu v Praze toto představovalo hlavní a zásadní překážku, pro kterou registrovaní partneři společně žádat o oddlužení nemohli.

⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 2017, č. j. 1 VSPH 1885/2016-A-10, MSPH 93 INS 18351/2016

⁸ Jednou z příloh k insolvenčnímu návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení je písemné prohlášení obou manželů, že majetek manželů se bude považovat pro účely schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty za majetek ve společném jmění manželů.

⁹ *Usnesení PS č. 1633* [online]. Praha: Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 2021 [cit. 12. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=189587>; *Sněmovní tisk 201, Novela z. - občanský zákoník* [online]. Praha: Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 2021 [cit. 12. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=201&o=8>

1.1.2. Podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení

Nejprve je třeba vymezit, kdo je aktivně legitimován k podání návrhu na povolení oddlužení a k insolvenčnímu návrhu, kam se tento návrh podává a prostřednictvím jakých osob. Dále je vymezeno v podkapitole 1.1.3. jaké náležitosti musí tento návrh zahrnovat.

Pro insolvenční řízení je zásadní rozlišit insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení, neboť často dochází k nesrovnalostem, přičemž je třeba dané návrhy oddělovat. Aktivně legitimován k insolvenčnímu návrhu je jak dlužník, tak i věřitel a jedná se o návrh na zahájení insolvenčního řízení, jehož výsledkem bude výrok o zjištění úpadku. Návrhem na povolení oddlužení navrhuje již způsob řešení úpadku, tedy oddlužení a k jeho podání je aktivně legitimován pouze dlužník.¹⁰ Jeho výsledkem bude výrok o povolení oddlužení.¹¹

Pokud manželé chtějí žádat o oddlužení, aby mohli řešit svůj úpadek, příp. hrozící úpadek, je třeba insolvenční návrh rovnou spojit s návrhem na povolení oddlužení dle §106 InsZ. Pokud je podán insolvenční návrh jinou osobou než dlužníkem (věřitelem), tak má dlužník dle §390 odst. 1 InsZ 30 dní ode dne doručení insolvenčního návrhu možnost podat návrh na povolení oddlužení.¹²

Z výše uvedeného vyplývá, že k podání společného návrhu na povolení oddlužení jsou aktivně legitimováni společně oba dlužníci, přičemž musí být ke dni, kdy návrh dojde insolvenčnímu soudu, manželé. S tím se pojí podmínka, aby manželé i každý samostatně byli osobou oprávněnou k podání návrhu na povolení oddlužení, tj. aby splnili každý zvlášť zákonnou podmínku subjektivní přípustnosti k oddlužení specifikované v §389 InsZ a objektivní podmínky přípustnosti specifikované v §395 InsZ.¹³

Je nezbytné hlídat třicetidenní lhůtu k podání návrhu na povolení oddlužení v případě, že je na manžele podán insolvenční návrh, neboť tato lhůta je prekluzivní, tedy propadná. Může se stát, že na oba manžele odděleně je podán insolvenční návrh v jinou dobu. Manželé následně budou chtít podat návrh na povolení oddlužení společně. Je na místě být velmi obezřetný, neboť každému může uplynout třicetidenní lhůta v jiný den, přičemž rozhodující lhůta je ta, která uplyne jako první.¹⁴

Výše uvedený závěr byl potvrzen v rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, ve kterém byl pouze na manžela podán insolvenční návrh věřitelem, avšak na manželku nikoliv. Dlužníkovi

¹⁰ Může se jednat i o právnickou osobu, která není podnikatel a nemá dluhy z podnikání, fyzickou osobu, která nemá dluhy z podnikání, a za zákonem daných podmínek i fyzická osoba – podnikatel.

¹¹ ZRŮST, Lukáš. In: KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční prakticky. Oddlužení...*

¹² V opačném případě, tedy pokud by nebyl podán návrh na povolení oddlužení, následuje prohlášení konkursu na dlužníka.

¹³ SPRINZ, Petr. CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. ...*, s. 1028

¹⁴ Tamtéž.

(manžel) proto od doručení insolvenčního návrhu běžela třicetidenní lhůta k podání návrhu na povolení oddlužení. Po uplynutí této lhůty podali manželé společně insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení dle §394a InsZ. Soud rozhodl tak, že dlužníkům návrh na povolení oddlužení odmítl a návrh na povolení oddlužení manželky dlužníka vyloučil k samostatnému řízení. Proti tomuto usnesení se dlužník odvolal a namítal, že „*podaný návrh na povolení oddlužení byl návrhem společným a považoval za dostačující, že jej podal i jen jeden z manželů a dovozoval, že procesní úkony učiněné ze strany jeho manželky platily i pro dlužníka*“. Závěrem z daného plyne, že pokud si dlužník nepohlídá svou lhůtu pro návrh na povolení oddlužení, tak úpadek nelze řešit oddlužením, potažmo společným oddlužením manželů.¹⁵

Může nastat situace, kdy manželé by si každý sám podali insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení a následně zjistili, že chtějí do oddlužení vstoupit společně. Zde už nastává situace komplikovanější, neboť ust. §83a InsZ výslovně zakazuje spojit dvě řízení, a pokud měli v úmyslu jít do toho společně, měli postupovat rovnou dle §394a InsZ. Uvedené opírám i o argument, že společné oddlužení manželů není povinné, nýbrž dobrovolné, takže zákon s tím nepojí žádné následky, když jsou řízení oddělená. Spojení řízení (napříč ust. §83a InsZ) si dovedu představit pouze za situace, kdy je podán jedním věřitelem insolvenční návrh na manžele zvlášť, a tedy každému by bylo zahájeno samostatné insolvenční řízení. Potom, pokud by manželé společně podali „pouze“ společný návrh na povolení oddlužení, tak by se dalo uvažovat o výjimce – spojení řízení, která by mohla být akceptována, aby manželé měli možnost podat návrh na povolení oddlužení společně, neboť dle zákona tato možnost je, ačkoliv insolvenční návrhovač by jim to znemožnil. Nicméně je třeba brát vážně na zřetel ustanovení §83a InsZ, které výslovně zakazuje spojit dvě řízení. I přesto, že by bylo na místě ve výše uvedeném případě řízení spojit, neboť po podání návrhu věřitelem tuto možnost od počátku neměli. Společné oddlužení manželů je jediným případem v insolvenčním zákoně, kde je akceptována substantivní konsolidace.¹⁶

Následně je třeba, aby aktivně legitimovaná osoba podala návrh k věcně a místně příslušnému soudu. Věcně příslušné pro podání návrhu jsou dle §7a InsZ krajské soudy, které figurují jako soudy prvního stupně. Pro insolvenční řízení dlužníka dle §7b InsZ je místně příslušný soud, v jehož obvodu je obecný soud dlužníka.

¹⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 1. 2016, č. j. 1 VSPH 2257/2015-A-27, KSCB 41 INS 26161/2014

¹⁶JIRMÁSEK, Tomáš. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. ...*, s. 187

Zákon nepracuje s případem, kdy mají manželé jiný obecný soud a jsou ve hře tedy dva soudy, kde by eventuálně mohlo být vedeno insolvenční řízení. Proto tedy ve společném oddlužení manželů a za situace, kdy mají každý jiný obecný soud, je možné podat návrh ke kterémukoliv z nich a postupujeme tedy shodně s občanským soudním řádem dle § 11 odst. 2 ohledně více místně příslušných soudů.

Může nastat situace, kdy byl podán věřitelem insolvenční návrh a dlužníci chtějí společně podat návrh na povolení oddlužení. V takovou chvíli se bude tento návrh podávat k soudu, kde bylo řízení zahájeno. Pokud by na základě výše uvedeného bylo možno spojit dvě řízení dohromady společným návrhem na povolení oddlužení za situace, kdy insolvenční návrh věřitele byl podán na každého z manželů zvlášť a zahájeno tedy u jiného soudu, lze předpokládat, že řízení bude pokračovat tam, kde byl podán společný návrh na povolení oddlužení a řízení se následně spojí.¹⁷ Toto řešení je velmi hypotetické, neboť nelze s určitostí říct, že by soud toto spojení akceptoval. Znovu si ale dovolím zopakovat, že zde bych prostor pro výjimku shledávala.

Návrh na povolení oddlužení mohou za dlužníka podat pouze zákonem stanovené subjekty, kterými jsou insolvenční správce, advokát, soudní exekutor, notář a akreditovaná osoba¹⁸. Sepisovatelé jsou zákonem vymezeni, jelikož je klíčové, aby návrh s dlužníkem projednal odborník s potřebným vzděláním a znalostmi, poučil jej a upozornil na všechna úskalí oddlužení. Vstup do oddlužení znamená „dlouhodobý závazek“ dlužníka, a proto je důležité, aby věděl, jakým způsobem mu bude ovlivněn život po vstupu do oddlužení. Je pochopitelné, že panují názory, že je třeba zvolit pečlivě sepisovatele návrhu, jelikož se dlužník nachází ve stresující a nelehké situaci a sepisovatel bude tzv. průvodcem v řízení, který mu bude pomáhat.¹⁹

Z výše uvedeného platí výjimka zakotvena v ust. §390a odst. 2 písm. a) InsZ, která říká, že pokud je dlužníkem fyzická osoba, která má právnické nebo ekonomické vzdělání v magisterském studijním programu nebo vykonala zkoušku insolvenčního správce, tak jej může sepsat a podat sama. Souhlasím s názorem, že pokud alespoň jeden z manželů splňuje výše uvedené podmínky a může tedy sepsat a podat samostatně návrh na povolení oddlužení, tak nic nebrání tomu, aby tento z manželů podal společný insolvenční návrh

¹⁷ SPRINZ, Petr. CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. ...*, s. 1029

¹⁸ Akreditovaná osoba je právnická osoba, které byla rozhodnutím Ministerstva spravedlnosti České republiky udělena akreditace pro poskytování služeb v oblasti oddlužení podle insolvenčního zákona.

¹⁹ ZRŮST, Lukáš. In: KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční prakticky. Oddlužení...*

spojený s návrhem na povolení oddlužení. Není důvod, aby manželům byla tato možnost odepřena, pokud požadované podmínky jeden z nich splňuje.²⁰

Co se týče odměny sepisovatele návrhu, tak je od oddlužovací novely z roku 2017 zastropována na maximální výši, která činí v případě podání návrhu za jednotlivce částku ve výši 4.000,- Kč (bez DPH) a za manžele tato částka činí 6.000,- Kč (bez DPH). Není překvapením, že zastropování částky vzbudilo ohlasy a debaty, zda částka má nebo nemá být regulována, popř. zda nemá být vyšší. Je otázkou, zda je tato odměna dostatečná. Tato částka zahrnuje sepis a podání návrhu, a také náhradu vynaložených nákladů a nezbytně spojené činnosti se sepsáním (Ministerstvo spravedlnosti taktéž potvrzuje, že mezi nezbytnou činností patří vyhledání a rozbor dluhů dlužníka).²¹ Právě i ve vztahu ke společnému oddlužení manželů se jedná o dvojnásobek práce a dvě osoby, se kterými je nutno jednat, a dle mého názoru je tato částka nedostatečná.

1.1.3. Náležitosti návrhu na povolení oddlužení

Návrh na povolení oddlužení se podává pouze na formuláři, který vypracovává Ministerstvo spravedlnosti. V případě, že návrh na povolení oddlužení nebude podán na daném formuláři, insolvenční soud jej odmítne. Náležitosti a přílohy formuláře jsou konkretizovány ve vyhlášce o náležitostech podání a v insolvenčním zákoně. V souladu s §430b InsZ musí být tyto formuláře zveřejněny způsobem umožňující dálkový přístup. Formulář je vytvořen tak, aby ulehčil práci sepisovatelům návrhů²², byl přehledný a v konečném důsledku tvořil dostatečný podklad pro insolvenční soud a insolvenčního správce. Pro insolvenční návrh není stanovena pevná forma, v jaké by měl být podán.

Pokud manželé budou chtít podat insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, tak je třeba zde obsáhnout jak informace, které souvisí s insolvenčním návrhem, tak s návrhem na povolení oddlužení, a to ve vztahu k oběma.

Pokud jde o insolvenční návrh, tak vycházíme z §103 a §104 InsZ a je zásadní, aby dlužník sdělil rozhodující skutečnosti, které osvědčí jeho úpadek či hrozící úpadek, což znamená uvést věřitele, kterým dluží. Dříve museli dlužníci uvést celý seznam závazků k prokázání úpadku jako povinnou přílohu. Takto náročný seznam již není nutno

²⁰ SPRINZ, Petr. CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. ...*, s. 1029

²¹ CETLOVÁ, Klára. Vybrané problematiky v oblasti insolvenční z hlediska dohledu Ministerstva spravedlnosti. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 22.

²² Sám navrhuje k tomu, co by zde mělo zaznít. K formuláři byly vytvořeny pokyny, které jsou sice podrobné, ale ani tak není možné spoléhat jen na ně a je třeba hlubších znalostí pro sepis návrhu.

vypracovávat, nýbrž stačí do návrhu uvést alespoň dva věřitele k prokázání úpadku.²³ Rozhodně i pro sepisovatele návrhu je ulehčením, že nemusí sepisovat veškeré závazky, neboť tento úkon býval velmi zdlouhavý a ve vztahu k oběma manželům obzvlášť, neboť se jedná o dva subjekty, a tudíž je zde i pravděpodobnost většího množství dluhů. Společný úpadek manželů je rozveden v části 1.2.1.

V oddlužení tak vycházíme ohledně náležitostí a příloh z §391 a §392 InsZ (mimo obecné náležitosti). Pokud jde o tyto přílohy vycházející z uvedených ustanovení, tak u manželů je situace stejná jako u jednotlivců. Dlužník uvede dále v návrhu předchozí insolvenční řízení a vyživované osoby – v případě manželů minimálně jednu z nich budou mít, neboť manžel/ka se považuje za vyživovanou osobu. V praxi se velmi často stává, že sepisovatelé návrhů nenapíší žádnou vyživovanou osobu, ačkoliv je podán společný návrh na povolení oddlužení, ze kterého jasně vyplývá minimálně jedna vyživovaná osoba – druhý z manželů. Vyživovaná osoba ovlivňuje výpočet srážek, a proto je nezbytné, aby s touto skutečností bylo nakládáno a byla správně uvedena.

Další přílohy, které je nutno dodat jsou: plná moc pro kvalifikovanou osobu, která bude návrh podávat, pokud již není součástí spisu²⁴; výpis z rejstříku trestů.²⁵ Každý z manželů musí podepsat plnou moc sepisovateli návrhu a nechat ji úředně ověřit. Není možné, aby byla vyhotovena a podepsána plná moc pouze pro jednoho z manželů.

Nad rámec výše uvedeného manželé navíc přiloží dle § 394a InsZ výslovné prohlášení obou manželů, že souhlasí s tím, aby všechn jejich majetek byl pro účely schválení oddlužení považován za majetek ve společném jmění manželů. Podpisy musí být taktéž úředně ověřeny. Tato příloha je velmi důležitým dokumentem, který ovlivňuje společné řízení manželů a má dalekosáhlé důsledky pro manžele, a to ve vztahu k jejich aktivům a pasívům.

Již není nutné dokládat kopii oddacího listu, neboť tato povinnost byla vypuštěna ve vyhlášce o náležitostech ve znění účinném od 1. 6. 2019. Soud potom musí sám tuto informaci ověřovat v registru osob. Není mi jasné, proč tato povinnost není dále stanovena a rozhodně si myslím, že by pro manžele neměl být problém oddací list doložit a ulehčit tím soudu práci.

²³ Identifikovat věřitele a tyto své závazky doložit pomocí exekučních titulů, smluv apod.

²⁴ ZRŮST, Lukáš. In: KOZÁK, Jan a kol. *Insolvence prakticky. Oddlužení...*

²⁵ Výpis z rejstříku trestů byl z vyhlášky o náležitostech podání odstraněn, resp. ve znění účinném od 1. 6. 2019 jej jako povinnou náležitost nenajdeme, nicméně dle pokynů Ministerstva spravedlnosti je tento dokument vyžadován, viz MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI. *Pokyny k vyplnění elektronického formuláře návrhu na povolení oddlužení* [online]. isir.justice.cz [cit. 26. 12. 2021]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR>

Insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení je následně se všemi výše uvedenými přílohami zaslán k věcně a místně příslušnému soudu.

1.2. Rozhodnutí o úpadku a rozhodnutí o povolení oddlužení

Prvním krokem insolvenčního soudu po doručení insolvenčního návrhu (ať je již podán společně s návrhem na povolení oddlužení či nikoliv) je zkoumat, zda je návrh způsobilý zahájit insolvenční řízení. Pokud ano a přihlíží se k němu, tak insolvenční soud vydá vyhlášku. Vyhláška sama o sobě není rozhodnutím o úpadku, či jiným rozhodnutím, pouze potvrzuje, že bylo zahájeno insolvenční řízení a vyvolává účinky dle §109 až §111 InsZ. Insolvenční soud založí insolvenční spis, který je v případě společného oddlužení manželů jeden pro oba a pod jednou spisovou značkou.²⁶

Dlužníci mají možnost insolvenční řízení ještě „zvrátit“, a to zpětvzetím insolvenčního návrhu, pokud jej podají před rozhodnutím o úpadku, příp. do právní moci jiného rozhodnutí o insolvenčním návrhu. Tzv. jiná rozhodnutí o insolvenčním návrhu jsou specifikována v ust. §142 InsZ. Pokud se tak stane a manželé společně vezmou tento návrh zpět, insolvenční soud řízení zastaví ve vztahu k oběma manželům. Problematická situace může nastat, pokud vezme návrh zpět pouze jeden z nich. Je potřeba souhlasu druhého manžela k tomu, aby vzal insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení zpět, a tím vystoupil ze společného řízení?

Tuto otázku musel řešit Krajský soud v Plzni, potažmo poté Odvolací soud v Praze, kdy manželé ke KS v Plzni podali společný insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. Manželka po zahájení insolvenčního řízení (tedy před rozhodnutím o úpadku a povolení oddlužení) chtěla vzít za sebe společný návrh zpět v celém rozsahu. Namítala, že dluhy vznikly manželovi, který se po podání návrhu se odstěhoval ze společné domácnosti, a proto je nespravedlivé, aby dluhy za něj hradila s ohledem na jeho jednání. Krajský soud v Plzni rozhodl, že zpětvzetí návrhu je neúčinné a argumentoval tím, že manželé mají postavení nerozlučných společníků a považují se za jednoho dlužníka dle §394a odst. 3 InsZ. Insolvenční zákon neupravuje postavení takových společníků, a proto se skrze §7 InsZ přesouváme do §91 odst. 2 OSŘ, ze kterého vyplývá, že k zásadním procesním úkonům, jako je právě zpětvzetí návrhu (dále např. uznání nároku, změna žaloby), je třeba souhlasu všech účastníků, kteří vystupují na jedné straně. Proto na základě výše uvedené rozhodl

²⁶ SPRINZ, Petr. CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. ...*, s. 1030

o neúčinnosti zpětvzetí. Proti takovému rozhodnutí podala manželka odvolání, které odvolací soud v Praze potvrdil a opíral se o stejné argumenty jako Krajský soud v Plzni.²⁷

Následně byl na manžele prohlášen úpadek a povoleno oddlužení. Poté manželé oba společně insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení vzali zpět. Zde už nastal problém v tom, že insolvenční návrh lze dle §130 odst. 3 InsZ vzít zpět pouze do rozhodnutí o úpadku, což v tomto případě už nastalo. Potom byla tatáž věc převzata Nejvyšším soudem, který se ohledně zpětvzetí úkonu jednoho z manželů vyslovil následovně, že *„podají-li manželé (dlužníci) společný insolvenční návrh a vezme-li jeden z těchto manželů insolvenční návrh zpět ještě před rozhodnutím o úpadku nebo předtím, než jiné rozhodnutí o (společném) insolvenčním návrhu již nabylo právní moci, insolvenční soud ve vztahu k tomuto manželu zastaví insolvenční řízení, souhlas druhého manžela (druhého insolvenčního navrhovatele) s takovým zpětvzetím se nevyžaduje bez zřetele k tomu, že manželé spojili s insolvenčním návrhem i společný návrh manželů na povolení oddlužení. Podají-li manželé (dlužníci) společný návrh manželů na povolení oddlužení (§394a odst. 3 insolvenčního zákona), nevyžaduje se k tomu, aby jeden z těchto manželů vzal za sebe takový návrh účinně zpět, souhlas druhého manžela.“*²⁸

Závěrem lze rozhodnutí NS shrnout, že je možné, aby jeden z manželů „vystoupil“ ze společného insolvenčního řízení a nepotřebuje k tomu souhlas druhého manžela, a to i tehdy pokud podají společný návrh manželů na povolení oddlužení.

Já osobně se přikláním k názoru, že manželé mohou vzít insolvenční návrh zpět každý sám za sebe před rozhodnutím o úpadku, aniž by k tomu potřebovali souhlas druhého (i pokud jej podají spolu s návrhem na povolení oddlužení). Uvedené je podpořeno těmito argumenty vyplývajícími z výše citovaného rozhodnutí:

- Zpětvzetí návrhu nezakládá procesní překážku pro další insolvenční řízení manžela, a tedy i tak může manžel (ač bez manželky) v řízení pokračovat – s ohledem na dané řízení by podmínky nepochybně splňoval.
- Jak správně argumentoval NS, jedná se o postavení nerozlučných společníků, tj. není výslovně napsáno, že „jsou“ nerozluční společníci, z čehož by šlo usoudit, že se může jednat o mírnější vazbu mezi nimi, nikoliv tak přísnou – je třeba brát na zřetel unikátnost společného oddlužení manželů, a proto je nutno k tomu i tak přistupovat.

²⁷ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 25. 11. 2016, č.j. KSPL 54 INS 25106/2016-A-10; dále usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 12. 2016, č.j. 2 VSPH 2337/2016-A-15, KSPL 54 INS 25106/2016

²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 29 NSCR 78/2017

- V souladu s výše uvedeným nelze opomenout skutečnost, že manželé dle zákona mají toto postavení po podání společného návrhu na povolení oddlužení. Tím míním, že zákon se výslovně nevymezuje ke vztahu k nerozlučnému společenství manželů k podanému insolvenčnímu návrhu, a proto zde by tedy mohl nastat jakýsi prostor pro rozvolnění tohoto společenství a nakládání samostatně s řízením, a to i za situace, kdy bude podán společně s návrhem na povolení oddlužení.
- Dále by měl tedy soud postupovat dle §130 odst. 2 InsZ, ze kterého vyplývá, že insolvenční soud řízení zastaví jen ve vztahu k navrhovateli, který návrh vzal zpět, a ve vztahu ke druhému by mohlo řízení pokračovat. Pokračováním mám na mysli, že tentokrát by soud posuzoval podmínky pro podání insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení jen ve vztahu k pokračujícímu z manželů, neboť již nyní nebudou nerozlučnými společníky, ale bude v řízení pokračovat jako samostatná osoba.

Řešení dané situace však není jednoznačné, a proto by bylo vhodné vymezit postavení manželů již od podaného insolvenčního návrhu, příp. sjednotit postup. Nesouhlasím ale s názorem odvolacího soudu, který stroze použil nerozlučné společenství z OSŘ, aniž by zohlednil specifické společné oddlužení manželů. Dalším faktorem je skutečnost, že nelze nutit druhého z manželů, aby setrval v insolvenčním řízení.²⁹ Daný závěr je významný dále zejména tím, protože se snaží uchopit těžkou problematiku týkající se situace, kdy může každý z manželů ve společném oddlužení jednat sám bez souhlasu druhého a kdy nikoliv.

1.2.1. Rozhodnutí o úpadku

Insolvenční návrh, jak již bylo výše zmíněno, je návrh na zahájení insolvenčního řízení, jehož výsledkem je výrok o zjištění úpadku dlužníka. Je třeba, aby byl dlužník v úpadku, příp. hrozícím úpadku, abychom mohli následně určit způsob jeho řešení.

V ust. §3 InsZ je stanoveno, že úpadkem³⁰ se míní situace, pokud má dlužník více věřitelů, peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a není je schopen plnit, a tedy u něj nastala platební neschopnost.

²⁹ SPRINZ, Petr. CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. ...*, s. 1030

³⁰ K tomu nad rámec dodávám, že kromě platební neschopnosti, máme také formu úpadku předlužení. Dále InsZ upravuje i hrozící úpadek dlužníka.

Pokud jde o úpadek manželů, tak jejich úpadek se řeší kumulativně, tedy nezkoumá se, zda je v úpadku každý zvlášť a zda splňuje podmínky §3 InsZ. Zde je třeba zdůraznit, že manželé právě s ohledem na fikci jednoho dlužníka se posuzují jako jedna osoba, a proto i úpadek se hodnotí společně, nikoliv odděleně.

Takový závěr byl potvrzen i Vrchním soudem v Praze, kde manželé podali společně insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, který jim byl zamítnut. Proti tomu se manželé odvolali a upozorňovali na skutečnost, že se jedná o společné závazky, které tvoří součásti SJM, a proto jsou zavázáni společně a nerozdílně. Soud zamítl návrh s ohledem na skutečnost, že všechny závazky byly vedeny za manželem, který v nich vystupoval jako obligační dlužník, a proto usoudil, že dlužnice žádné závazky po lhůtě splatnosti nemá (není obligačním dlužníkem), a tedy se nenachází v úpadku, a proto není možné úpadek povolit. Tyto závěry jsou nepochybně nesprávné, neboť nejenom, že manželé dle §394a odst. 2 InsZ stvrzují, že souhlasí s tím, aby všechen jejich majetek byl pro účely schválení oddlužení považován za majetek ve společném jmění manželů, ale tím dávají také najevo, aby i pasiva byla řešena společně v daném řízení, bez ohledu na to, kdo je obligačním dlužníkem, a za kým je dluh veden. Uvedené je podpořeno i myšlenkou, že právě díky tomu, že se u společného řízení manželů nerozlišuje, kdo je obligačním dlužníkem, tak nastává lepší situace ve vztahu k věřitelům, kteří již nyní nemusí složitě řešit, za kterým z manželů přihlásit pohledávku, pouze pohledávku přihlásí do společného řízení a bude se posuzovat bez ohledu na to, kdo je obligačním dlužníkem. Soud musí postupovat ve vztahu k posuzování úpadku kumulativně a zjišťovat úpadek dlužníků tedy dohromady, tj. zda společně splňují podmínky dle §3 InsZ bez ohledu na to, kdo např. podepsal danou smlouvu s věřitelem.³¹

Závěrem shrnuji, že není tedy vyžadováno, aby se oba manželé nacházeli v úpadku (každý samostatně naplňovali požadavky ust. §3 InsZ), ale je třeba na to nahlížet z širšího pohledu. V podstatě se nemusí v úpadku nacházet sám ani jeden z manželů. Může nastat situace, kdy má každý z manželů pouze jeden závazek (tzn. podmínku mnohosti věřitelů naplní až společně), a proto teprve až společně naplňují definici úpadku. I tato možnost by neměla bránit tomu, aby u manželů byl zjištěn úpadek, neboť znovu podotýkám, nahlížíme na něj kumulativně a zákonné podmínky splňovali.³²

³¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 7. 2014, č. j. 4 VSPH 673/2014-A-16, KSPH 60 INS 4489/2014

³² SPRINZ, Petr. CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. ...*, s. 1030

1.2.2. Proces vedoucí k rozhodnutí o povolení oddlužení

Abychom mohli posoudit návrh na povolení oddlužení, tak se musíme vypořádat s insolvenčním návrhem, jestli je kompletní a obsahuje všechny zákonné náležitosti k zahájení insolvenčního řízení. Je nutné rozeznávat, zda řešíme vady insolvenčního návrhu nebo návrhu na povolení oddlužení, protože na obojí se vztahují odlišná pravidla co do posuzování nedostatků.

Jestliže bude insolvenční návrh shledán insolvenčním soudem v pořádku a bez chyb, tak poté nic nebrání tomu, aby soud počal přezkoumávat návrh na povolení oddlužení, a také teprve v tuto chvíli může přezkoumávat i jeho případné vady.

Pokud insolvenční soud zjistí, že návrh není podán na stanoveném formuláři, ve stanoveném formátu, stanoveným způsobem, neobsahuje všechny náležitosti, je nesrozumitelný či neurčitý, neobsahuje všechny přílohy, tak vyzve dle §393 InsZ usnesením dlužníka, příp. sepisovatele návrhu, aby jej doplnil.

Následně se řízení odvíjí podle toho, zda dlužníci návrh doplní, či nikoliv. Pokud nedojde k jeho doplnění ze strany dlužníka, příp. sepisovatele, tak je dle §393 odst. 3 InsZ odmítnut. Musí se však jednat o vady natolik závažné, že dále vytvoří překážku pro další pokračování v řízení.

Insolvenční soud také zkoumá, jestli zde nejsou důvody pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Po oddlužovací novele v roce 2019 nejsou nároky na dlužníky tak vysoké co do jejich ekonomické nabídky, avšak i tak jsou pravidla nastavena tak, aby pokud možno nedošlo ke zneužívání (či alespoň co nejméně) tohoto institutu.³³

Jednou z nastavených překážek pro povolení oddlužení je nepoctivý záměr dlužníka. Nepoctivým záměrem se má na mysli např. neúplný popis okolností, které vedly k úpadku, nebo neuvedení všech příjmů, zejména příjmů, ze kterých lze provádět srážky pro oddlužení.³⁴ Spolu s tím se pojí i zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, pokud se dlužník pokusil „oddlužit“, avšak soudem bylo shledáno, že sledoval nepoctivý záměr a došlo k tomu v posledních 5 letech před podáním nového návrhu. Co se týče právě společného oddlužení manželů tak se domnívám, že stačí, pokud u jednoho z nich byl shledán v posledních 5 letech nepoctivý záměr a soud by tedy měl dlužníkům povolení oddlužení odeprít. Argumentem pro uvedený závěr je skutečnost, že dlužníci se považují za jednoho a ovlivňují se navzájem, tudíž není možné, aby nepoctivý dlužník těžil na úkor poctivého

³³ MAŠEK, Jan. Povolení oddlužení. *Bulletin advokacie*. 2019, č. 5, s. 28-29

³⁴3. DÍL: POVOLENÍ ODDLUŽENÍ [online]. insolvencizona.cz, 15. listopadu 2019 [cit. 25. října 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencizona.cz/clanky/3-dil-povoleni-oddluzeni/>

a „skrytě“ parazitoval na řízení, které by mu normálně jako jedinci povoleno nebylo. Toto je bohužel úskalí společného oddlužení manželů, kde jeden doplácí na jednání druhého.

Zajímavá otázka vstala ve vztahu ke společnému oddlužení manželů také tehdy, kdy manželé podali společný návrh dle §394a InsZ, přičemž manžel měl dluhy z podnikání, manželka nikoliv. Nesouhlas věřitele, který má pohledávku z podnikání, brání dlužníkovi v povolení oddlužení. Jak tedy postupovat ve vztahu ke společnému oddlužení a ke komu je tento nesouhlas právně relevantní, příp. ustojí argument, že manželka dluhy z podnikání nemá, a tudíž by z toho mohl procesně těžit manžel?

Závěr je nepochybně takový, že pokud by manželé argumentovali tím, že manželka dluhy z podnikání nemá, tak přehlíží význam §394a InsZ. Na manžele je pohlíženo jako na jednoho dlužníka, a proto zde zvažujeme dohromady všechny závazky bez ohledu na to, či jsou dluhy z podnikání, kdo je či byl podnikatelem, apod. Nesouhlas věřitele dle §389 odst. 2 InsZ je právně relevantní ve vztahu k oběma manželům – dlužníkům. Jak správně podotýká Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí, je na manželích, aby společně zvážili vstup do oddlužení, jen oni správně znají své majetkové poměry a vznik dluhů. Institut společného oddlužení manželů není povinný, a proto měli dříve zvážit, zda vstoupit do oddlužení společně či nikoliv. Závěrem shrnuje, že je právě na manželích, aby zhodnotili daná rizika a dle toho upravili svůj postup.³⁵

Nedojde-li však ke zpětvzetí návrhu, odmítnutí nebo zamítnutí, insolvenční soud oddlužení dlužníkům v usnesení povolí.

³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 10. 2018, sp. zn. 29 NSCR 222/2016

2. Společné oddlužení manželů – fáze od zjištění úpadku a povolení oddlužení do schválení, příp. neschválení oddlužení

2.1. Pohledávky za manželi

V této kapitole je nejprve rozveden úkon spočívající v přihlášení nepřednostních pohledávek věřitelů do oddlužení. Následně bude rozpracována pohledávka insolvenčního správce za manželi, tj. odměna a náhrada hotových výdajů insolvenčního správce.

2.1.1. Podání přihlášky věřitele za manželi

Dle insolvenčního zákona věřitelé přihlašují pohledávky do insolvenčního řízení k insolvenčnímu soudu dle §110 InsZ od zahájení insolvenčního řízení přihláškou, a to i v případě, že insolvenční soud ještě nezveřejnil výzvu k podávání přihlášek až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku. Pokud jde o oddlužení, tak v usnesení o úpadku, soud stanoví lhůtu k přihlášení pohledávek dle §136 odst. 2 písm. d) InsZ, která nyní činí 2 měsíce, přičemž se jedná o lhůtu procesní.³⁶ V této dvouměsíční lhůtě mají tedy věřitelé možnost uplatnit své pohledávky vůči dlužníkům, a to na předepsaném formuláři. Pohledávky věřitelů po zahájení insolvenčního řízení nyní nemohou být uplatněny žalobou, ale pouze přihláškou. Spolu s tím soud zároveň upozorní věřitele na procesní důsledek pozdě přihlášené pohledávky, kterým je odmítnutí dle §185 InsZ, neboť k nim po lhůtě nebude přihlíženo.³⁷

Jak již bylo několikrát výše zmíněno, tak podat návrh na povolení oddlužení manželi společně přineslo mnoho pozitiv jak pro dlužníky, tak pro správce. Spolu s tím nelze opomenout, že z toho mohou těžit procesně i věřitelé, kteří přihlašují pohledávky za manželi.

Před revizní novelou přihlašování společných pohledávek za manželi komplikovalo, pokud soud insolvenční řízení manželů nespojoval. Uvedené způsobovalo nejasnost, kdy v případě vedení dvou samostatných řízení manželů, přihlášení věřitelé nevěděli, do kterého insolvenčního řízení přihlášku uplatňovat a jak postupovat. Z tohoto důvodu následně věřitelé z procesní opatrnosti přihlašovali přihlášky pohledávek do obou insolvenčních řízení, čímž nastala jejich duplicita. Přikláním se k názoru, že se spíše jednalo o „ochranu“ ze strany věřitelů, nikoliv o snahu získat dvojnásobek uspokojení. Tento postup

³⁶ Před Oddlužovací novelou byla lhůta pro přihlášení pohledávek v oddlužení 30 dní.

³⁷ Uvedené pokyny jsou vždy k nalezení v rozhodnutí o úpadku a povolení oddlužení.

věřitelů byl očekávaný s ohledem na to, že společné oddlužení manželů nebylo u soudů jednotně řešeno, ani legislativně řádně upraveno.³⁸

Ve chvíli, kdy insolvenční soud řízení manželů spojil, a poté jim bylo oddlužení schváleno, tak v řízení se postupovalo podle jednoho splátkového kalendáře pro oba dlužníky. Příhlášky v kalendáři byly rozděleny do skupin, které zároveň vymezovaly, jaké pohledávky mohly být přihlášeny věřiteli do společného řízení manželů: společné závazky obou manželů a skupina individuálních závazků manžela nebo manželky, příp. závazky, které náleží do společného jmění manželů, ale obligační dlužník je pouze jeden z nich.³⁹

Je důležité zmínit, že pokud do oddlužení vstoupil jen jeden z manželů, nemohl věřitel přihlásit pohledávky, ohledně níž je obligační dlužník pouze druhý manžel (ten co nevstoupil do insolvence), a to i kdyby se jednalo o dluh, který spadá do společného jmění manželů.⁴⁰

Nutno dodat, že právě insolvenční řízení je v takovou chvíli obdobou nalézacího řízení a místo žaloby uplatňuje věřitel svou pohledávku u soudu. Nejvyšší soud ČR dovedl, že *„představa, podle které splnění závazku náležejícího do společného jmění manželů, sjednaného jen jedním z manželů může věřitel v nalézacím řízení vymoci i (jen) po druhém z těchto manželů, vnáší značnou nejistotu do právních vztahů vzniklých na základě smluv, a to nejen na straně dlužníka, nýbrž i na straně věřitele, a zásadu, podle které z takto vzniklého závazku jsou co do smlouveného ujednání oprávněny a povinny jeho smluvní strany, ve svém důsledku prolamuje a popírá“*.⁴¹

Uvedený závěr potvrzuje taktéž Vrchní soud v Olomouci, který ve svém rozhodnutí uvedl, že ke splnění závazku, který patří do SJM, který sjednal pouze jeden z manželů, neopravňuje věřitele v nalézacím řízení uplatňovat pohledávku po druhém z nich, tzn. v insolvenčním řízení přihláškou taktéž ne.⁴² Samozřejmě dodávám, že poté v exekučním řízení je možno vymáhat pohledávku z majetku ve společném jmění manželů.

Po revizní novele je přihlašování mnohem jednodušší. Pro společné oddlužení manželů je veden jeden spis pod jednou spisovou značkou. Pokud manželé podají společný návrh, není třeba čekat, zda řízení budou spojena či ne. Věřitelé pouze do tohoto jednoho insolvenčního řízení přihlašují pohledávky, přičemž nezáleží na tom, kdo je obligačním dlužníkem jednotlivých dluhů. Toto je zásadní věc, neboť není třeba zkoumat, jestli je dluh

³⁸ SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 251

³⁹ MLEJNKOVÁ, Ivana. *Společné oddlužení manželů*. [online]. insolvencni-zakon-komentar.cz, 18. února 2021 [cit. 20. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencni-zakon-komentar.cz/onb/33/spolecne-oddluzeni-manzelu-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJs0KVDbHZYzu3JOFT-FXF9A/>

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 9. 2007, sp. zn. 31 Odo 677/2005

⁴² Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 5. 2015, č. j. 1 VSOL 442/2015-A-10, KSBR 40 INS 7224/2015

v hmotněprávní rovině manžela či manželky a kategorizovat je. Není tedy překážkou pro společné oddlužení (ani pro zjištění společného úpadku), pokud jsou společné dluhy manželů vedeny pouze za jedním z manželů a druhý v nich procesně nevystupuje, byť vznikly za trvání manželství a byly by tedy vedeny za oběma manželi společně a nerozdílně.⁴³ Benefitem společného oddlužení je, že do oddlužení bude zahrnut veškerý majetek dlužníků (společný i výlučný, který bude sloužit k uspokojení) a paralelně s tím budou přihlašovány, jak společné, tak výlučné pohledávky. Jedná se také o určitou jistotu a bezpečnou cestou také pro manžele, což může dokázat následující příklad: Manželé mají několik společných dluhů a pouze jeden z nich žádá o oddlužení. Dlužníkova (manžel) míra uspokojení v průběhu pětiletého oddlužení činí 45 % a následně splní podmínky pro osvobození od zbytku nesplacených pohledávek. V takovou chvíli nastane stav, kdy vůči druhému z manželů neplatí účinky osvobození, byť se jedná o společný dluh, a proto vůči němu lze zbylý nedoplatek věřiteli stále vymáhat a proces vymáhání pohledávek pro něj nekončí.⁴⁴

Taktéž i po revizní novele, pokud je v oddlužení jen jeden z manželů, tak nelze přihlásit pohledávky, kde je obligační dlužník pouze druhý manžel (ten co nevstoupil do insolvence), a to i kdyby se jednalo o dluh, za který spadá do společného jmění manželů – viz výše.⁴⁵

Z důvodů výše uvedených je proto společné oddlužení manželů značně procesně zjednodušené a manželé mohou čerpat výhody oddlužení společně. Závěrem lze tedy shrnout, že věřitelé mohou přihlašovat jak pohledávky, které evidují za dlužníkem (manželem), dlužnicí (manželkou), anebo za nimi společně a pokud projdou zdárně až na konec oddlužení, tak jsou oba společně osvobozeni od zbytku nesplacených pohledávek.⁴⁶

Nad rámec ještě zmíním problematiku formulářů pro přihlašování pohledávek za manželi. Ve formuláři – přihláška pohledávky v části *II. Identifikace dlužníka* specifikuje věřitel osobu, která mu dluží. Pokud jde o výlučný dluh dlužníka, pak jeho údaje zapíše věřitel do části *II. Identifikace dlužníka* bez komplikací. Úskalí nastává ve chvíli, kdy jde o společný dluh manželů, přičemž není možnost pro věřitele napsat do formuláře části *II. Identifikace dlužníka* oba dlužníky a konkretizovat je. Rozhodně by do budoucna bylo

⁴³Dle §713 odst. 3 OZ je „Z právních jednání týkajících se společného jmění nebo jeho součástí jsou manželé zavázáni a oprávněni společně a nerozdílně.“ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 7. 2014, sp. zn. 4 VSPH 673/2014-A-16, KSPH 60 INS 4489/2014

⁴⁴Srov. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 9. 2011, č. j. 3 VSPH 813/2011-B-37, KSHK 34 INS 9061/2009

⁴⁵MLEJNKOVÁ, Ivana. *Společné oddlužení manželů*. [online]. insolvenční-zakon-komentar.cz, 18. února 2021 [cit. 20. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvenční-zakon-komentar.cz/onb/33/spolecne-oddluzeni-manzelu-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJs0KVDdbHZYzu3JOFT-FXF9A/>

⁴⁶ Nad rámec je důležité zmínit, že tyto možnosti jsou jak při způsobu oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, tak při plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

praktické formulář aktualizovat a upravit i pro potřeby uplatňování dluhů za manželi společně. S ohledem na četnou aktualizaci formulářů by bylo vhodné vylepšit i tento technický detail.

2.1.2. Odměna a náhrada hotových výdajů insolvenčního správce ve věci insolvenčního řízení manželů

Insolvenčnímu správci náleží odměna a náhrada hotových výdajů za dobu jeho činnosti při oddlužení. Pokud jde o řízení manželů tak zde vymezím tři období zakotvení této odměny:

- a) Rozhodnutí o řešení úpadku do 31. 12. 2013 (vyhláška o odměně ve znění účinném do 31. 12. 2013) - V tomto období ještě neexistoval zákonem stanovený institut společného oddlužení manželů, a proto soudy buď řízení manželů dohromady spojovaly s ohledem na hospodárnost dle §112 OSŘ, nebo se vyžadoval v případě, že podal návrh na povolení jen jeden z manželů, souhlas druhého manžela, díky čemuž se *de facto* stal druhým dlužníkem, a to včetně všech práv a povinností z toho vyplývajících – viz kapitola 1.1.1. Z uvedeného důvodu nebyla nijak specificky upravena odměna ve vyhlášce, kde se jednalo pouze o specifikaci odměny k jednotlivci. Odměna správce v uvedeném období činila 750,- Kč od schválení oddlužení dle §3 písm. b) (od povolení do schválení byla odměna odvozována dle §5 vyhlášky o odměně). Uvedený problém řešil Vrchní soud v Praze, kdy správce si po spojení řízení manželů nárokoval dvě odměny, neboť je počítal právě za dva dlužníky. Odvolací soud došel k závěru, že náleží správci pouze jedna odměna, nikoliv dvojnásobná, neboť „*neboť režimem oddlužení prochází jedno společné jmění manželů, nikoliv každý z manželů separátně*“.⁴⁷ Uvedený závěr na jednu stranu logiku má, protože se opravdu jednalo o jedno společné jmění manželů, ale nebyla v této době vůbec zohledněna okolnost, že se fakticky jedná o dva dlužníky, nikoliv jednoho. S ohledem na chybějící úpravu odměna musela být specifikována nepochybně nadále již tím, že po revizní novele bylo zákonem upraveno společné oddlužení a spolu s tím bylo potřeba se vypořádat i s odměnou za toto řízení. Pokud by odměna navýšena za manžele nebyla, myslím, že by došlo k úplnému ignorování toho, že se jedná o fakticky dvě osoby, které vstoupily do oddlužení, přičemž v přepočtu by na tom správci byli o polovinu hůře oproti oddlužení jednotlivce, neboť za dva dlužníky odděleně by dvojnásobek odměny

⁴⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 7. 2010, č. j. 1 VSPH 373/2010-B-11, KSUL 46 INS 1474/2010

měli. Výše paušální náhrady hotových výdajů byla v tomto období taktéž ve výši jako při oddlužení jednotlivce, tj. 150,- Kč od schválení oddlužení dle §7 odst. 4 vyhlášky o odměně. Myslím, že do r. 2014 měly náležet správci dvě odměny a dvě náhrady nákladů, neboť pouze jedna by byla nespravedlivá vůči správci.

- b) Rozhodnutí o řešení úpadku od 1. 1. 2014 do 31. 5. 2019 (vyhláška o odměně ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 31. 5. 2019) - V daném období již konečně dostala odměna změnám, tj. byla navýšena v případě společného oddlužení manželů na 1.125,- Kč za každý započatý kalendářní měsíc od rozhodnutí o povolení oddlužení do skončení plnění splátkového kalendáře dle §3 písm. b) nebo c) vyhlášky o odměně. Taktéž výše paušální náhrady hotových výdajů za manžele byla navýšena na 225,- Kč za každý započatý kalendářní měsíc od rozhodnutí o povolení oddlužení do skončení plnění splátkového kalendáře dle §7 odst. 4.
- c) Rozhodnutí o řešení úpadku od 1. 6. 2019 (vyhláška o odměně ve znění účinném od 1. 6. 2019) - Zde paušální náhrada hotových výdajů zůstala stejná, a pokud jde o odměnu, tak bylo upraveno její specifikování. Aktuálně není výslovně napsána částka 1.125,- Kč za každý započatý kalendářní měsíc od rozhodnutí o povolení oddlužení do skončení plnění splátkového kalendáře, přičemž je třeba odměnu určit dle §3 odst. 2 písm. a) ve spojení s §3 odst. 1 písm. a) tzn., že odměna správce se zvýší o 50% oproti odměně jednotlivce, pokud jde o společné oddlužení manželů za každý započatý kalendářní měsíc od rozhodnutí o povolení oddlužení do skončení plnění splátkového kalendáře. Závěrem bych shrnula, že částka je stále stejná, jen je dáno najevo, že se jedná o 50% úsporu pro manžele, což se jeví jako velký benefit v konečném součtu. Je otázkou, zda se bude odměna za jednotlivce, či manžele zvyšovat (či dokonce snižovat?), protože se jedná o věc politickou. Myslím, že by odměna navýšena být měla, bereme-li v potaz rostoucí ceny nákladů a výdajů insolvenčního správce celkově během oddlužení. Taktéž je zde prostor pro úpravu, příp. alespoň ve věci paušální náhrady výdajů.

Dále je nutno upozornit na téma odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce v případě úmrtí jednoho z manželů. Náleží správci, po úmrtí jednoho z manželů, zvýšená odměna (i také náhrada hotových výdajů), či částka, kterou by obdržel v případě oddlužení jednotlivce?

Senát Vrchního soudu v Olomouci svým rozhodnutím dospěl k závěru, že i po úmrtí jednoho z manželů náleží insolvenčnímu správci za každý započatý měsíc oddlužení zvýšená odměna, neboť se nadále pokračuje na základě společného návrhu.⁴⁸

Taktéž soudce Jirmásek podotýká, že insolvenčním správcům po úmrtí jednoho z manželů v průběhu oddlužení přiznával zvýšenou odměnu. Navzdory tomu teleologickým výkladem (e ratione legis) dospěl k závěru, že by odměna insolvenčního správce měla být měsíc následující po měsíci, v němž k úmrtí došlo, ve výši 900,- Kč měsíčně, příp. navýšena o DPH.⁴⁹ Také Vrchní soud v Praze ve svém usnesení deklaroval, že má být odměna snížena, jako kdyby se jednalo o jednotlivce.⁵⁰

Ohledně odměny se přikláním ke snížení s ohledem na argument, že po úmrtí jednoho z manželů správce jedná jen s jedním dlužníkem, jedním plátcem mzdy a vypočítává pouze jednu srážku. Nelze se v tomto případě opírat pouze o gramatický výklad, nýbrž je na místě hledat účel a smysl daného ustanovení. Pro úpravu odměny je taktéž v InsZ opora, a to v §38 odst. 3 InsZ, který upravuje právo soudu moderovat odměnu. Jak budu uvádět níže, problém nastává s tím, že moderace je stanovena jen k odměně, nikoliv v náhradě nákladů.

Lze tedy snížit po úmrtí jednoho z manželů i paušální náhradu hotových výdajů? Soudce Jirmásek ve svém komentáři velmi dobře poukazuje na skutečnost, že moderace odměny dle §38 odst. 3 InsZ, kterou upravíme odměnu, tzv. snížíme, nelze aplikovat na výdaje správce, zkrátka úprava zde neobstojí. O výdajích se zde nehovoří, a taktéž vyhláška o odměně ve věci této problematiky mlčí. Myslím, že ohledně odměny je zde prostor k moderaci a měla by teda náležet správci pouze snížená, ohledně výdajů bych ale byla naproti tomu opatrná s ohledem na chybějící právní úpravu. I přes tento nedostatek bych ale závěrem shrnula, že jako soudce bych obecně postupovala v souladu s teleologickým výkladem a ve světle postupu Vrchního soudu v Praze, protože je tento postup spravedlivější k dlužníkovi a koresponduje s realitou. Výše uvedené nedostatky v právní úpravě by měly být zakotveny konkrétně, a tedy jak má být odměněn správce po úmrtí jednoho z manželů,

⁴⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 8. 2020, č. j. 1 VSOL 340/2020-B-40, KSOS 22 INS 14147/2015

⁴⁹ JIRMÁSEK, Tomáš. *K výši odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce po úmrtí jednoho ze spoluoddlužujících se dlužníků (manželů)* [online]. Insolvenčnízона.cz, 5. října 2020 [cit. 24. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvenznizona.cz/clanky/k-vysi-odmeny-a-nahrady-hotovych-vydaju-insol-vencniho-spravce-po-umrti-jednoho-ze-spoluoddlu-zujicich-se-dluzniku-manzelu/>

⁵⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 3. 2021, č.j. 4 VSPH 127/2021-B-43, KSPL 29 INS 19825/2015

a to detailně tak, že by se snížila jako u jednotlivce. Každopádně je třeba, aby zde bylo toto pravidlo výslovně zakotveno, nikoliv jen na úrovni soudcovské.⁵¹

2.2. Přezkumné jednání a popření pohledávek manželů

Insolvenční správce má povinnost dle §136 odst. 2 písm. f) InsZ do 30 dnů od skončení lhůty k přihlášení pohledávek předložit insolvenčnímu soudu následující dokumenty: zprávu o přezkumu, zprávu pro oddlužení a soupis majetkové podstaty, případně musí insolvenčnímu soudu sdělit, co splnění této povinnosti brání. Aby mohl insolvenční správce vyhotovit výše uvedené dokumenty, je nezbytné setkat se s dlužníkem na přezkumném jednání, kde insolvenční správce zjistí jeho stanovisko k přihlášeným pohledávkám (to pak zanesse do dokumentů).

2.2.1. Průběh přezkumného jednání

Přezkumné jednání se v případě řešení úpadku oddlužením dříve konalo u insolvenčního soudu. Od akreditační novely 2017 nastala změna a přezkumné jednání u soudu již nekoná. Otěže tak převzal insolvenční správce, který má povinnost sjednat osobní jednání s dlužníkem, na kterém zjistí jeho stanovisko k přihlášeným pohledávkám a následně vyhotoví potřebné dokumenty. Insolvenční správce se tedy stal garantem řádného průběhu jednání, kdy prakticky z velké části nahradil soudce.⁵²

V případě společného oddlužení manželů se musí jednání účastnit oba manželé, přestože jsou považováni za jednoho dlužníka, ale procesní úkony jednoho ovlivňují toho druhého. Povinnost obou dlužníků dostavit se na přezkumné jednání některé soudy výslovně ukládají do usnesení o povolení oddlužení. I když to jiné insolvenční soudy výslovně dlužníkům neuloží, tak i v tomto případě se oba dlužníci musí jednání účastnit. Je důležité, aby na jednání přišli manželé společně, neboť správce má povinnost je poučit o významu přezkumného jednání, a také o možnosti popírat pohledávky. Výsledkem přezkumného jednání je poté zpráva o přezkumu, ke které náleží několik příloh: záznam o jednání s dlužníky a seznam přihlášených pohledávek s vyznačeným stanoviskem obou dlužníků a správce k jednotlivým pohledávkám, příp. doklad o písemném vyrozumění věřitele, jehož nevykonatelná přihlášená pohledávka byla popřena. Dlužníci na závěr jednání budou podepisovat vyhotovené dokumenty, a proto je nutné, aby se účastnili oba a mohli vyjádřit

⁵¹JIRMÁSEK, Tomáš. *Odměna insolvenčního správce. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 215-216

⁵²SPRINZ, Petr. CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon*. ..., s. 1110

svá stanoviska, která budou stvrzena podpisem. Oba manželé musí mít možnost popřít pohledávku a jednání se zúčastnit.⁵³

Poté insolvenční správce dané dokumenty spolu se zprávou pro oddlužení a soupisem majtkové podstaty zašle na insolvenční soud, kde budou moci věřitelé podávat námítky.

Je velmi pravděpodobné, že v budoucnu nastane „digitalizace přezkumného jednání“. Momentálně se přezkumné jednání v oddlužení koná výhradně za osobní účasti dlužníků a správce. Občanský soudní řád připouští soudní jednání prostřednictvím videokonference, kdežto insolvenční zákon nyní neumožňuje, aby se setkání s dlužníkem konalo „online“. V budoucnu bude Ministerstvo spravedlnosti nejspíš legislativní změnu prosazovat a iniciovat. Bude se tím snažit podpořit trend elektronizaci justice jako celku s vidinou jejího zefektivnění.⁵⁴

Nepopírám, že „online“ přezkumné jednání by mohlo být v určitých situacích efektivní a vhodné, právě i ve vztahu k manželům. I když nejsem velkým zastáncem toho, aby přezkumné jednání bylo „online“, tak v určitých situacích přínosem být nepochybně může.

Ve vztahu k manželům si dovedu představit, že by online přezkumné jednání mohlo být velkým přínosem právě v situaci, kdy jsou manželé např. nemocní. Když zmíním právě aktuální dobu ve vztahu ke COVID-19, tj. podstoupení izolace, či karantény. Příkladem uvedu, že přezkumné jednání by bylo dohodnuto na 1. 3. a právě jeden z manželů by k tomuto datu musel nastoupit do karantény. Následně by bylo jednání přesunuto na nejbližší možný dohodnutý termín, kdy by se mohlo stát, že zase nebude možné se ho ze strany dlužníků účastnit, příp. také může nastat překážka na straně insolvenčního správce. V takovou chvíli si myslím, že by bylo vhodné zvážit, kdyby po několika nepodařených jednáních bylo dohodnuto s dlužníky, že nastoupí „online“ jednání, aby se neprodložovala doba, kdy bude dlužníkům schváleno oddlužení. V takovou chvíli se na straně dlužníků navyšují náklady insolvence, tj. odměna správce a taktéž doba, kdy jim může být schváleno oddlužení, a tedy by již už mohl plynout splátkový kalendář. S ohledem na to, že manželé jsou dvě osoby, tak zde je také větší pravděpodobnost toho, že jednání může být zrušeno, a proto by toto mohlo být zajímavé procesní řešení, jak dlužníkům usnadnit cestu k oddlužení.

⁵³ SPRINZ, Petr. CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. ...*, s. 1110

⁵⁴ ŘEPKA, Vladimír. *Ministerstvo spravedlnosti je pro přezkumné jednání v oddlužení on-line* [online]. justice.cz, 19. července 2021 [21. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp?clanek=ministerstvo-spravedlnosti-je-pro-prezkumne-jednani-v-oddluzeni-on-li-1>

2.2.2. Popření přihlášených pohledávek manželi

Při přezkumném jednání mají dlužníci poslední možnost k popření přihlášených pohledávek. Insolvenční správce by před přezkumným jednáním měl zkontaktovat dlužníky a zjistit jejich názor na přihlášené pohledávky, aby se oba mohli řádně připravit na jednání a mohlo řádně a efektivně proběhnout. Jejich stanovisko se promítne do zprávy o přezkumu a seznamu přihlášených pohledávek. Dříve se zasílal na soud dokument – Přehled stanovisek dlužníka – který není momentálně nutno překládat, ačkoliv jej i tak někteří soudci stále vyžadují.

Ve společném oddlužení manželů mají oba manželé možnost popírat přihlášené pohledávky. Je možné, aby ji popřel pouze jeden z nich, případně oba společně. Pokud bude pohledávka dlužníkem popřena, tak to má stejné účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem.

Jestliže je nevykonatelná pohledávka popřena insolvenčním správcem, ale i dlužníkem, tak žalobce (věřitel) musí správně označit osoby pasivně legitimované. Pokud budou osoby označeny nepřesně, může to mít pro žalobce neblahý procesní důsledek, a to neúspěch ve věci. Pokud tedy bude podávat žalobu věřitel vůči dlužníkům – manželům, stačí podat žalobu pouze ve vztahu k jednomu či musí vůči oběma? Uvedené bylo řešeno Vrchním soudem v Praze⁵⁵, kdy věřitel přihlásil do insolvenčního řízení manželů nezajištěnou pohledávku, kde byla obligačním dlužníkem manželka. Manželé společně na přezkumném jednání pohledávku popřeli. Věřitel poté podal žalobu, kde označil jako žalovanou pouze manželku, protože pouze ona je obligačním dlužníkem.

Závěr věřitele byl nesprávný, a to z následujících důvodů. Manželé společně vstupují do toho řízení s procesními důsledky, tedy nejenomže veškerý majetek dlužníků je považován za majetek v SJM, ale v oddlužení se budou uspokojovat veškeré dluhy bez ohledu na to, za kterým z manželů je závazek veden. Druhý z manželů tedy určitým způsobem trpí to, že i z jeho majetku jsou uspokojovány dluhy manžela. Pokud tedy má uvedené povinnosti, tak mu musí náležet i právo popřít pohledávku, kde nevystupuje jako dlužník, a spolu s tím uplatňovat svá práva k ní. S tím se pojí právě to, aby věřitel nejenom zažaloval obligačního dlužníka, ale také druhého z manželů, aby mohl aktivně provádět procesní obranu, vznášet důkazy apod. Někdy také může být argumentace druhého z manželů propracovanější. Pokud by tuto možnost druhý z manželů neměl, mohlo by se jednat jen o jakési prázdno právo k popření, aniž by mohl procesně reagovat na podanou žalobu věřitelem. Závěr odvolacího

⁵⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 8. 2016, č. j. 101 VSPH 211/2016-146, 66 ICm 3457/2014 101 (KSPH 66 INS 14604/2014)

soudu pokládám za správný, neboť by mohla nastat i paradoxní situace, kdy by věřitel zažaloval toho z manželů, který ani není obligačním dlužníkem, a obligačnímu dlužníkovi by byla odejmuta možnost bránit svá práva a hájit se. Výše uvedené závěry potvrdil taktéž ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud.⁵⁶ Shrnuji, že i v případě kdy jen jeden z manželů je obligačním dlužníkem ve věci daného závazku, tak je nutné žalovat oba dva. Povinnost zažalovat oba manžele je i v případě, že popře pohledávku pouze jeden z manželů, a to s ohledem na výše uvedené argumenty.

Výše uvedené se týká i aktivní legitimace manželů k podání žaloby proti věřiteli, pokud jde o vykonatelnou pohledávku, kde musí podat žalobu dlužník. V tomto případě pokud popřou pohledávku manželé společně, příp. jeden z nich, mají aktivní legitimaci k podání žaloby zásadně oba manželé. Společně mohou tedy brojit proti věřiteli.⁵⁷ Uvedené závěry shledávám správnými právě s ohledem na to, jak je výše zmíněno. V řízení jsou uspokojovány veškeré dluhy manželů, a proto by práva, která související s popíráním přihlášek, měli mít oba manželé.

Závěrem se pokusím shrnout, že ať popřou manželé společně, či pouze jeden z nich pohledávku, tak mají aktivní legitimaci oba manželé. Pokud bude podávat žalobu věřitel, je nucen ji podat proti oběma bez ohledu na to, kdo ji popřel, či kdo je obligačním dlužníkem. Právě tímto procesně respektujeme postavení manželů jako fikce jednoho dlužníka a právě jejich postavení jako „na jedné lodi“.

2.3. Rozhodnutí o neschválení či schválení oddlužení

Poté, co byly výše uvedené dokumenty soudu zaslány, tak dle insolvenčního zákona soud zprávu o přezkumu a pro oddlužení přezkoumá a odstraní případné chyby, či nejasnosti. Po přezkoumání zpráv soud uvědomí (na insolvenčním rejstříku) účastníky řízení o jejich předložení tím, že tyto zprávy zveřejní vyhláškou a následně vůči nim mohou účastníci podávat u soudu námítky, a to do sedmi dnů od zveřejnění. Ve společném oddlužení manželů mohou účastníci podávat námítky bezesporu vůči oběma manželům a soud je následně bude vyhodnocovat společně, tzv. následky ponесou oba manželé. S námítkami se soud vypořádá právě v rozhodnutí vydaném dle ust. §404 nebo §405 InsZ (schválení/neschválení oddlužení). Ohledně schválení oddlužení soud postupuje jako při oddlužení jednotlivce. U společného oddlužení manželů s ohledem na fikci jednoho dlužníka, je schváleno, příp. neschváleno

⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 1. 2019, sp. zn. 29 Cdo 16/2017

⁵⁷ MLEJNKOVÁ, Ivana. *Přezkoumání pohledávek* [online]. insolvenčni-zakon-komentar.cz, 18. února 2021 [cit. 31. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.insolvenčni-zakon-komentar.cz/onb/33/prezkoumani-pohledavek-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJfoBeSZ0vYC4oT4AgNNnZYw/>

oddlužení samozřejmě společně, kde je pro ně stanovena forma oddlužení. Nyní jsou možné dvě formy oddlužení, a to ve formě splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, anebo zpeněžením majetkové podstaty.⁵⁸

2.3.1. Neschválení oddlužení

Dle §405 InsZ insolvenční soud oddlužení neschválí, pokud v průběhu insolvenčního řízení vyšly najevo skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Typickým příkladem zamítnutí je nepoctivý záměr dlužníka, důvody spočívající v předchozích řízeních dlužníka, nedbalý přístup apod. Pokud jde o odmítnutí, tak je to např. situace, kdy návrh na povolení oddlužení nese-psala kvalifikovaná osoba. Spolu s tím jsou vymezeny případy, ve kterých soud v případě neschválení oddlužení prohlásí konkurs na majetek dlužníka.⁵⁹

Za situace společného oddlužení manželů stačí, pokud jeden z nich splňuje podmínky pro zamítnutí či odmítnutí návrhu a následky nesou oba společně s ohledem na fikci jednoho dlužníka, tzn. že neschválení oddlužení se vztahuje na oba bez ohledu na to, který jeho neschválení zaviniil stejně jako při povolení oddlužení.

Jestliže manželé využili společného oddlužení a následně jim není schváleno, tak v případě následného prohlášení konkursu za podmínek dle §405 odst. 2 InsZ budou manželé v konkursu dále vystupovat společně, jak by tomu bylo v případě společného oddlužení. Stále jim zůstane postavení nerozlučných společníků a bude vedeno společné řízení pod jedním spisem. Uvedené vychází z předpokladu, že manželé chtěli řešit úpadek společně, ačkoliv poté nastaly skutečnosti, které jim společné oddlužení znemožnily. Manželé vstoupili do úpadku společně srozuměni s tím, že všechen majetek bude použit na uspokojení věřitelů a taktéž budou uspokojeny veškeré závazky manželů. Z toho je usuzováno, že není důvod pro to, aby s ohledem na společnou vůli vstoupit do oddlužení v případě, že se oddlužení neuskuteční, jim byla odepřena možnost, řešit svou cestu společným konkursem.⁶⁰ Nad rámec podotýkám, že pouze za předpokladu, že vstoupili manželé do oddlužení společně, které nevyšlo, a proto byl následně prohlášen konkurs. Prohlášení

⁵⁸ Před Oddlužovací novelou v roce 2019 existovaly tři formy oddlužení: plnění splátkového kalendáře, zpeněžení majetkové podstaty a kombinace obou.

⁵⁹ Po účinnosti Oddlužovací novely v roce 2017 již není automaticky v případě neschválení oddlužení prohlášen konkurs, ale jen v případech stanovených zákonem.

⁶⁰ Výše uvedené je odvozeno z případu rozhodnutí soudu v případě zrušení oddlužení a následného prohlášení konkursu, viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 2. 2017, sp. zn. 2 VSPH 6/2017-B-75, MSPH 79 INS 19915/2014

společného konkursu manželů není upraveno (ani pro žádné jiné dvě osoby společně), ale myslím si, že i zde by mohl být prostor pro změnu úpravy.

Neprohlásí-li soud konkurs, tak v případě jeho neschválení, řízení zastaví, čímž bude cesta dlužníka v insolvenční ukončena. Proti usnesení o neschválení oddlužení se může odvolat pouze dlužník. Opět zde vyvstává otázka, jestli odvolání musí podat zásadně oba manželé, či postačí pouze jeden z nich? V případě odvolání se jedná o otázku, která se vztahuje na oba účastníky a procesně je ovlivňuje. Manželé mají postavení nerozlučných společníků a procesní úkony jednoho ovlivňují druhého. Je zde třeba přiměřeně použít §91 odst. 2 věta první OSŘ, který dané myšlenky zakotvuje, a proto i zde souhlasím s názorem, že stačí pouze podání odvolání jednoho z manželů, přičemž účinky se budou vztahovat na oba dva. Jedná se o pozitivní úkon ve vztahu k oběma manželům do budoucna, jelikož mají vůli společně jít cestou oddlužení, a proto je třeba vycházet v uvedeného ustanovení OSŘ.⁶¹

⁶¹ Taktéž SPRINZ, Petr. CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. ...*, s. 1029 – 1030, 1152

3. Společné oddlužení manželů – po rozhodnutí o schválení oddlužení

Třetí kapitola se věnuje problematice společného oddlužení manželů po rozhodnutí o schválení oddlužení až do ukončení řízení.

3.1. Práva a povinnosti dlužníků v oddlužení

Ačkoliv oddlužení přináší dlužníkům velké benefity, tak z něj vyplývají i povinnosti, které je třeba dodržovat v jeho průběhu. Insolvenční zákon v ustanovení §412 vyjmenovává povinnosti dlužníka po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, nikoliv pouze na zpeněžení majetkové podstaty. Smysl je nepochybně takový, že v případě této formy oddlužení dochází k určité nejistotě věřitelů ohledně plnění dlužníka.⁶² Při oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty by bylo nesmyslné žádat po dlužníkovi např. povinnost vyvinutí veškerého úsilí, které lze po dlužníkovi požadovat k uspokojení věřitelů dle §412 odst. 1 písm. h) ve spojení s vykonáváním přiměřené činnosti, neboť zde není splátkový kalendář a věřitelé nejsou uspokojováni z příjmů dlužníka.

Povinnosti vyplývající z §412 InsZ musí plnit oba manželé společně. Výjimkou je situace, kdy byla povinnost uložena jen jednomu z manželů, např. využít možnosti odborného poradenství, kterou lze uložit v usnesení o schválení oddlužení dle §398 odst. 7 InsZ. Jestliže byt' jen jeden z manželů poruší výše uvedené povinnosti, následky ponесou oba spolu. Tato okolnost je jedním z vážných rizik společného oddlužení. Ačkoliv jeden z manželů bude vynakládat veškeré úsilí, které je po něm možno spravedlivě požadovat, tak v případě že druhý z manželů takto nečiní, tak poté ponесou rizika a následek oba. Společné oddlužení je riskantní také proto, že jeden z manželů může ztratit v průběhu insolvence vůli v oddlužení pokračovat a tím ovlivnit proces nejen pro sebe.⁶³

Jednou z povinností v oddlužení je dle §412 písm. a) spolu s písm. h) InsZ je povinnost vykonávat přiměřenou činnost ve spojení s veškerým úsilím. Tuto povinnost mají bezesporu oba, nelze se odvolávat na plnění a úsilí druhého manžela. Pokud jeden z dlužníků bude nezaměstnaný, musí dokládat správci aktivitu při hledání zaměstnání (zaslání žádostí zaměstnavatelům, potvrzení o účasti na pohovoru, apod.), neboť má povinnost vyvíjet veškeré úsilí. Jeden z manželů nemůže být nezaměstnaný s odkazem na to, že plní druhý z manželů

⁶² ERBSOVÁ, Hana. In: MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1625

⁶³ SPRINZ, Petr. CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. ...*, s. 1032

a spoléhat, že to bude dostatečné pro splnění oddlužení a osvobození od zbylých pohledávek. Cílem je co nejvíce uspokojit věřitele, a proto by manželé měli oba přiložit ruku k dílu a podílet se společně na plnění v oddlužení.⁶⁴

3.2. Dopad oddlužení na společné jmění manželů

Záměrem této kapitoly je rozlišit a konkretizovat situace, které budou mít vliv na insolvenční řízení při různých způsobech oddlužení na společné jmění manželů. Milníkem pro rozlišení bude přednovelní a ponovelní⁶⁵ situace s ohledem na formy oddlužení.

3.2.1. SJM v případě oddlužení manželů před novelou 1. 6. 2019

Ve chvíli, kdy je v oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty pouze jeden z manželů, tak se obecně postupuje jako v případě konkursu, tzv. dochází k zániku společného jmění manželů a je třeba jej vypořádat dle pravidel, která jsou stanovena pro konkurs dle §269 InsZ. V případě předluženého SJM bude na základě ust. §274 InsZ zahrnut do majetkové podstaty veškerý majetek v SJM. Po zpeněžení majetku v SJM, bude výsledná částka použita k uspokojení věřitelů a o případném rozdělení aktiv mezi manžele lze hovořit teprve tehdy, kdy po uspokojení věřitelů zůstane částka kladná, nikoliv záporná. Pokud by se nacházeli v úpadku oba manželé (každý sám), je nasnadě dosažený výtěžek rozdělit mezi obě majetkové podstaty, a to podle pravidel pro vypořádání SJM.⁶⁶

Pokud bude v oddlužení formou splátkového kalendáře pouze jeden z manželů, tak společné jmění manželů zanikat nebude. Nepochybně je třeba zmínit to, že pokud nedochází k zániku SJM, tak i v takovém řízení může nastat zpeněžení majetku. Typicky může být zpeněžen zajištěný majetek manželů, např. společný byt, dům, automobil apod., a dále vycházíme-li z ust. §412 InsZ, podle kterého se může jednat také o výhry v loterii, dary pro oba manžele společně atd. Pro tyto případy platí, že budou jako majetek v SJM spadat do majetkové podstaty dle §205 odst. 3 InsZ a následně je bude správce zpeněžovat v rámci insolvenčního řízení.⁶⁷

Nakonec je třeba konkretizovat situaci společného oddlužení manželů, které i když bude řešeno zpeněžením majetkové podstaty, či splátkovým kalendářem, tak SJM zanikat nebude. Uvedené vyplývá z logiky insolvenčního zákona, kdy manželé vstupují do oddlužení společně a připojují k návrhu na povolení oddlužení přílohu prohlášení manželů, že veškerý majetek

⁶⁴ SPRINZ, Petr. CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. ...*, s. 1031

⁶⁵ Myšlena Oddlužovací novela 2019.

⁶⁶KRHUT, Rostislav. Společné jmění manželů v oddlužení. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 26-27

⁶⁷KRHUT, Rostislav. Společné jmění manželů v oddlužení. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 26-27

manželů bude považován za majetek v SJM. V takovou chvíli by nedávalo smysl, aby SJM zaniklo s ohledem na význam společného oddlužení a právě myšlenky, že veškerý majetek bude spadat do SJM. Výrazně situaci ulehčuje, že nejenom společný, ale také i výlučný majetek každého z manželů bude zpeněžován, např. to budou pohledávky na plnění z pracovněprávních či soukromoprávních vztahů, které nárokoval jeden z manželů ještě před vznikem manželství, či obchodní podíl nabytý před vznikem manželství.⁶⁸

3.2.2. SJM v případě oddlužení manželů po novele 1. 6. 2019

Obecně bude opět platit, že pokud v oddlužení formou zpeněžením majetkové podstaty bude jen jeden z manželů, tak SJM zanikne a dopadnou na něj pravidla jako v konkursním řízení – viz výše.⁶⁹ Po oddlužovací novele bylo upraveno ust. §274 InsZ, kdy v odstavci 2 bylo upřesněno, ve kterém řízení manželů bude majetek v SJM zpeněžen, pokud budou vedena paralelně, nikoliv společně. V odstavci 1 bylo doplněno pravidlo, dle kterého „výtěžek zpeněžení majetku náležejícího do společného jmění manželů se vypořádá přiměřeně podle pravidel pro vypořádání společného jmění manželů“. Toto ustanovení lze chápat tak, že po zpeněžení se získaná částka z prodeje rozdělí mezi manžele. V případě předluženého SJM logicky výsledná hodnota bude záporná. Nemůže tedy dojít k oddělení majetku od dluhů, které s tímto majetkem souvisejí, tzv. že by došlo k odlivu majetku z podstaty, přičemž stejně tyto společné dluhy s tím související bude nutno uhradit, a to i mimo insolvenční řízení.⁷⁰ Uvedené by popíralo smysl v tom, že součástí SJM nebyl jen tento majetek, ale také dluhy, které je potřeba odečíst. Ideálně by měla získaná hodnota zůstat v majetkové podstatě a být použita na uhrazení dluhů, tedy že by manžel v oddlužení nesl větší část společných dluhů. Pokud by se hodnota oddělila od dluhů a typicky polovina by byla vydána druhému z manželů, je riziko, že získané peníze neužije na úhradu dluhů, ale peníze zmizí na neznámý účel. Druhý z manželů tedy může uplatnit pohledávku dle §275 InsZ v případě, že zůstane celý výtěžek v oddlužení manžela v insolvenční.⁷¹

Dále je zde další situace, a to oddlužení jednoho z manželů, které je řešeno formou plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Jak již bylo několikrát zmíněno, zde již nelze oddlužení řešit formou pouze splátkového kalendáře,

⁶⁸ ERBSOVÁ, Hana. In: HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 1438 – 1439

⁶⁹ ERBSOVÁ, Hana. In: MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon...*, s. 1424

⁷⁰ I za situace, kdy druhý z manželů není v úpadku, tak bude následně tento dluh hrazen, př. v exekučním řízení, nalézacím apod.

⁷¹ ŘEHÁČEK, Oldřich. VRBA, Milan. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon...*, s. 719.; KRHUT, Rostislav. Společné jmění manželů v oddlužení. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 26-27

ale vždy je v kombinaci se zpeněžením majetkové podstaty. Vyvstává otázka, jestli bude zanikat SJM, či ne. Zde jsem narazila na dva způsoby uchopení zániku SJM v této formě oddlužení: a) SJM zanikne v případě oddlužení jednotlivce nyní vždy, b) důsledek zániku SJM nastane pouze ve chvíli, kdy bude insolvenčním soudem uložena jednotlivci povinnost vydat majetek ke zpeněžení. Musím se přiklonit k druhému názoru, kdy souhlasím s myšlenkou, že by SJM nezanikalo do doby, pokud by nebyla uložena povinnost dlužníkovi vydat majetek ke zpeněžení, a *de facto* by se do této chvíle postupovalo jako v přednovelním stádiu za situace pouze „splátkového kalendáře“, a to do doby než by tedy došlo na zpeněžení majetku.⁷²

V neposlední řadě SJM zanikat nebude v případě společného oddlužení manželů. Podle vymezení ust. §394a InsZ nebude SJM zanikat ani při jednom způsobu oddlužení. Vyplývá to ze samotné povahy společného řízení. Jak již bylo několikrát uvedeno, tak do společného řízení se zahrnují veškerá aktiva i pasiva manželů, takže by nedávalo smysl vůbec SJM vypořádávat.

3.3. Ukončení oddlužení

Závěrečná podkapitola je věnována ukončení schváleného oddlužení, které může být předčasné, kdy je zrušeno, anebo bude ukončeno splněním, resp. nesplněním oddlužení v kontextu s osvobozením od zbytku nesplacených dluhů.

3.3.1. Zrušení oddlužení

Insolvenční soud může v průběhu schváleného oddlužení rozhodnout o jeho zrušení. Soud může zrušit oddlužení pouze před splněním schváleného oddlužení, a to jen za předpokladu, že k tomu budou dány podmínky dle ust. §418 odst. 1 – 3 InsZ. Jedná se o způsob předčasného ukončení oddlužení před skončením jeho realizace. Zákon ukázkově a přesně stanovuje chvíli, od které zrušit oddlužení již nelze a tím je vzetí na vědomí splnění oddlužení. Právě chvíle, kdy soud deklaruje splnění, resp. nesplnění oddlužení je mezníkem pro rozhodnutí o zrušení oddlužení. Je nutno podotknout, že zákon nikterak nebrání tomu, aby ve fázi rozhodování soudu o splnění oddlužení soud rozhodl o jeho zrušení, pokud k tomu shledá důvody.⁷³

⁷² SPRINZ, Petr. CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon...*, s. 1032; KRHUT, Rostislav. Společné jmění manželů v oddlužení. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 26-27

⁷³ ERBSOVÁ, Hana. In: MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon. ...*, s. 1683

Návrh na zrušení v mezích insolvenčního zákona může podat sám dlužník, věřitel⁷⁴ a nakonec taktéž insolvenční soud může ex offio vydat rozhodnutí o zrušení, jestliže v řízení vyjdou na povrch okolnosti (není stanoveno jakým způsobem), které to odůvodňují.

Ve vztahu ke společnému oddlužení manželů je otázkou, zda návrh ke zrušení oddlužení postačí podat pouze jedním z nich. Jak již bylo několikrát řečeno, manželé jsou považováni za jednu osobu a jsou to nerozluční společníci, kdy chování jednoho ovlivňuje procesně řízení i pro druhého manžela. Tato problematika by se měla uchopit stejně, jako je tomu ve věci zpětvzetí insolvenčního návrhu ve společném řízení manželů. Ve věci procesních úkonů manželů Vrchní soud v Praze zastává názor, že je třeba ke zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení souhlasu obou manželů. V kapitole rozhodnutí o úpadku jsem uváděla, že Nejvyšší soud má naopak jiný názor, kde vyslovil, že k vystoupení z řízení není třeba souhlasu druhého manžela. K názoru Nejvyššího soudu se přikláním, neboť nelze nikoho nutit zůstat v insolvenčním řízení. Z komentářové literatury taktéž vyplývá, že závěry Vrchního soudu v Praze se zdají být mylné a dochází k závěru v duchu výše uvedeného, že by měl postačovat pouze návrh jednoho z manželů ve věci zrušení oddlužení. Taktéž se objevuje myšlenka, že by šlo postupovat dle §96 odst. 3 OSŘ tehdy, kdy by manžel nesouhlasil s návrhem na zrušení z vážných důvodů, a proto by mohl být takový návrh procesně neúčinný.⁷⁵ Samozřejmě problém oproti zpětvzetí návrhu je takový, že oddlužení je nyní schváleno a věřitelům je plněno. Respektive v jeho průběhu dojde k návrhu na zrušení, přičemž manželé už mohou být např. v půlce řízení. Bylo by tedy spravedlivé, aby v případě, kdy jeden z manželů chce aktivně pokračovat a splňuje podmínky a druhý vůli nemá, aby na to doplatil aktivní a poctivý manžel? Teoreticky by se do budoucna mohlo polemizovat nad tím, zda vůči navrhujevímu manželovi zastavit řízení s tím, že druhý by mohl pokračovat a dosáhnout splnění a osvobození. Toto by mohlo projít hypoteticky za předpokladu, že by aktivní manžel stále plnil veškeré přihlášené pohledávky v oddlužení a současně plnil zákonné podmínky. Negativní stránkou je, že SJM by nebylo oddluženo jako celek a vůči druhému z manželů by se neaplikovalo osvobození, a proto by např. mohly být nedoplatené pohledávky vymáhány exekučně proti němu nadále. Dalším paradoxem by bylo, že by musel plnit i dluhy druhého z manželů, který to vzdal.

⁷⁴ Jedná se pouze o věřitele (zajištěného či nezajištěného), který je účastníkem ve smyslu §14 odst. 1 InsZ, viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 9. 2020, č. j. 2 VSPH 992/2020-B-55, MSPH 59 INS 30258/2015. Nepřihlášený věřitel není legitimován k podání návrhu na zrušení schváleného oddlužení, viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2018, č. j. NS 29 NSČR 143/2016 .

⁷⁵ SPRINZ, Petr. CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon*. ..., s. 1152

Insolvenční zákon v ust. §418 InsZ uvádí důvody pro zrušení oddlužení, kterými jsou:

- dlužník neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení;
- v důsledku zaviněného jednání dlužníkovi vznikl po schválení oddlužení peněžitý závazek, který je déle než 30 dnů po splatnosti;
- dlužník není v důsledku okolností, které sám zavinil, po dobu delší jak 3 měsíce schopen splácet v plné výši ani odměnu insolvenčního správce, jeho hotové výdaje a pohledávky na běžném výživném ze zákona – platí pouze pro způsob schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty;
- navrhne to dlužník;
- pokud se ukáže, že dlužník oddlužením sleduje nepoctivý záměr.

Výše uvedené se plně aplikuje na společné oddlužení manželů. Samozřejmě je na místě otázka, zda stačí porušení podmínek jedním z manželů a jaký to má důsledek na společné řízení? Tato problematika je právě úskalím společného oddlužení, protože jednání jednoho z manželů ovlivňuje průběh společného řízení, protože jsou manželé považováni za jednoho dlužníka. Stejný závěr učinil ve svém rozhodnutí Vrchní soud v Praze, který uvedl, že není důležité, který z manželů se dopustí jednání odůvodňujícího zrušení schváleného oddlužení, neboť manželé se dle zákona považují ve společném řízení za jednoho dlužníka. Z toho vyplývá, že kvalifikované selhání jednoho z nich negativně dopadá na oba společně a soud není povinen zkoumat míru zavinění každého z nich odděleně.⁷⁶

Jestliže soud rozhodne o zrušení oddlužení, tak musí následně řízení ukončit. Po akreditační novele z roku 2017 již zrušené oddlužení automaticky neznamená překlopení do konkursu. Rozhodnutí o zrušení bude s prohlášením konkursu spojeno jen tehdy, pokud bude majetek zapsaný v majetkové podstatě dlužníka dostačující k uspokojení přihlášených věřitelů, nebo na základě podmínek v §418 odst. 4 InsZ. Obecně lze shrnout, že v případě neprohlášení konkursu bude řízení zastaveno dle §418 odst. 5 InsZ.

3.3.2. Splnění, resp. nesplnění oddlužení a s tím související následky

Oddlužovací novelou z roku 2019 došlo k zásadním koncepčním změnám ve vztahu ke splnění oddlužení. Pro každou formu oddlužení je nově konkrétně stanoveno, kdy je oddlužení splněno. Pro nově vymezené formy oddlužení tak byl odklizen dosavadní

⁷⁶ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2016, č. j. 1 VSPH 309/2016-B-39, MSPH 95 INS 872/2016

požadavek minimální míry uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů v rozsahu alespoň 30%, který se nadále uplatní jen pro řízení, kdy byl úpadek prohlášen do 31. 5. 2019.⁷⁷

Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je splněno dle ust. §412a odst. 2 InsZ, které se vztahuje i na manžele stejně.

Při nastavení splnění oddlužení při formě splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty lze rozdělit dlužníky do 3 kategorií: zvláště zranitelné dlužníky, tzv. dětské dlužníky⁷⁸ a ostatní dlužníky.

Za zvláště zranitelné dlužníky lze ze zákona považovat nejprve starobní důchodce, jestliže jim nárok na starobní důchod vznikl před schválením oddlužení a trval po celou jeho dobu. Dále také osoby postižené invaliditou II. a III. stupně, u kterých není vyžadováno, aby se v tomto stavu nacházely již před schválením oddlužení, příp. v takovém stavu setrvaly celou dobu.⁷⁹

Ve věci společného řízení manželů samozřejmě vyvstala otázka, zda musí splňovat výše uvedené podmínky oba, či stačí jeden z nich. Závěr je takový, že pro užití zkráceného oddlužení a taktéž zjednodušená pravidla pro posouzení splnění oddlužení dle §412a odst. 4 InsZ bude nutné, aby splňovali podmínky oba manželé, tzn. nárok na starobní důchod nebo byly osobou postiženou invaliditou II. a III. stupně. Vyplývá to z toho, že dlužníci se považují sice za jednoho (tzv. fikce jednoho dlužníka), ale také by mohlo hrozit, že řízení pro každého z nich by končilo v jinou dobu s ohledem na dvě osoby a nastavené podmínky, což reálně samozřejmě není možné. Možnost by byla, že by jeden z manželů profitoval z postavení druhého z manželů. Tento závěr je velmi nesprávný, protože takový benefit není možné připustit, neboť druhý z manželů mírnější podmínky nespĺňuje. I když se na manžele aplikuje fikce jedné osoby, není v tomto případě možné, abychom je neposuzovali zvláště a druhý takto měl významně lepší postavení, aniž by zákonné podmínky splňoval. Není rozhodné, zda patří do stejné skupiny, tzv. jeden z nich může být starobním důchodcem a druhý osobou postiženou invaliditou II. stupně, nicméně i v takovém případě podmínky splňují. Nutno podotknout, že v tomto případě bude oddlužení splněno za 3 roky, jestliže nebylo po tuto dobu zrušeno. Nebude tedy posuzována míra uspokojení, a hlavně chybí výslovně zakotvení ohledně vynaložení veškerého úsilí dlužníka.

⁷⁷ MLEJNKOVÁ, Ivana. *Osvobození dlužníka od placení zbytku dluhů* [online]. insolvencni-zakon-komentar.cz, 18. února 2021 [cit. 27. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencni-zakon-komentar.cz/onb/33/osvobozeni-dluznika-od-placeni-zbytku-dluhu-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJs0KVDbHZYzupQuPxbAgOzA/>

⁷⁸ Uvedené ustanovení bylo zakomponováno zákonem č. 230/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. (účinnost 1. 10. 2019)

⁷⁹ ERBSOVÁ, Hana. In: MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon*. ..., s. 1639-1640

Obecně by se mělo ale aplikovat ve věci veškerého úsilí dlužníka alespoň univerzální pravidlo dle §412 odst. 1 písm. h) InsZ.⁸⁰

Pokud jde o ostatní dlužníky, tak ti splní oddlužení, pokud splatí jejich pohledávky nezajištěným věřitelům v plné výši⁸¹, dále pokud v době 3 let od schválení oddlužení splatí nezajištěným věřitelům alespoň 60% jejich pohledávek⁸² a v neposlední řadě „kontroverzní“ ustanovení, kdy dojde ke splnění v případě, že po dobu 5 let od schválení oddlužení nebylo dlužníkovi oddlužení zrušeno a kumulativně s tím neporušil svou povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po něm bylo možno spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů.

Oddlužovací novelou v roce 2019 bylo zrušeno povinné 30% uspokojení nezajištěných věřitelů v oddlužení. Podmínky jsou nyní nastaveny tak, že dlužník splní oddlužení, pokud mu nebylo zrušeno v průběhu 5 let a vyvinul veškeré úsilí, které je po něm možno požadovat dle zákonné úpravy. Ustanovení insolvenčního zákona pracuje s 30 % hranicí pouze tím způsobem, že je zakotvena jako vyvratitelná domněnka, která určuje, že dlužník dostal druhé povinnosti pro splnění, tedy vyvíjel požadované úsilí, pokud splatil nezajištěným věřitelům alespoň 30 %⁸³ jejich pohledávek. Pokud jde o dlužníky, kteří splatí nezajištěným věřitelům méně než 30 % jejich pohledávek, tak právě tyto dlužníci budou obligatorně posuzováni dle toho, zda neporušili svou povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po nich spravedlivě požadovat k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů a kumulativně s tím splnili také další povinnosti stanovené pro oddlužení a nebylo jim zrušeno.

Zásadní problém pro dlužníka nastává ve chvíli, kdy sice může vstoupit do oddlužení bez 30% bariéry s minimálním plněním, ale optikou toho nemusí jeho konání na počátku oddlužení stačit ke zdárnému ukončení řízení. Tedy poté vstupní podmínky nemusí korespondovat s těmi výstupními a bude záležet na posouzení insolvenčního soudu, pokud jde o plnění dlužníka.⁸⁴

Lze bezesporu, s ohledem na novelizovaná pravidla v oddlužení, souhlasit s názorem, že 30% hranice uspokojení pohledávek věřitelů nebude poctivému dlužníkovi, který splní

⁸⁰ STRNAD, Zdeněk. Desatero oddlužovací novely. *Komorní listy*, 2019, roč. 11, č. 1, s. 27

⁸¹ Včetně podřízených pohledávek dle §172 InsZ.

⁸² Zde se počítá pouze s nepodřízenými pohledávkami.

⁸³ Dle zákona se jedná o nezajištěné nepodřízené pohledávky ve výši 30%.

⁸⁴ ŘEHÁČEK, Oldřich. Splnění oddlužení. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 30 - 32

veškeré zákonné povinnosti, již nyní překážkou na počátku ani konci jeho insolvenčního řízení.⁸⁵

Ve smyslu společného oddlužení manželů je zřejmé, že oba musí být poctivými dlužníky. Oba tedy musí vynakládat veškeré úsilí k uspokojení pohledávek v oddlužení, protože jednání jednoho z manželů ovlivňuje druhého, stejně jako u zrušení oddlužení. V případě, že by jeden z nich nedodržoval nastavené podmínky oddlužení, není možné na konci oddlužení soudem deklarovat dva výroky o tom, že jeden z manželů splnil oddlužení, druhý nikoliv. Do oddlužení vstoupili manželé společně, tudíž jejich výstup nemůže být oddělený.

Pokud bude dlužníkovi schváleno splnění oddlužení, a taktéž plnil všechny své povinnosti v průběhu schváleného oddlužení, tak mu soudem bude přiznáno osvobození od placení pohledávek⁸⁶ zahrnutých v oddlužení v rozsahu, v jakém dosud nebyly uspokojeny.

K tomu z ust. §414 odst. 1 InsZ jednoznačně vyplývá, že dlužníkovi nebude přiznáno osvobození od placení zbytku dluhů, pokud soud deklaruje nesplnění oddlužení. V takovém případě není nutno vydávat negativní výrok o osvobození, neboť tato skutečnost vyplývá z dikce zákona.⁸⁷

V případě manželů opět zdůrazňuji, že se uplatňuje fikce jednoho dlužníka, tudíž pokud jeden z manželů povinnosti porušuje, není možné, aby byli společně osvobozeni od zbytku dluhů.

Na závěr je vhodné na tomto místě zmínit rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ve věci oddlužení pouze jednoho z manželů a jeho dopady na osvobození od zbytku placení společných pohledávek manželů. Ve chvíli, kdy manželé mají za cíl osvobodit od dluhů SJM, tak je na místě, aby do oddlužení vstoupili společně. Pokud do oddlužení vstoupí jen jeden z manželů, tak ve věci jejich společných závazků může být osvobozen pouze ten, který projde insolvenčním řízením, druhý nikoliv. Za takové situace, budou po druhém z manželů vymáhat věřitelé dále zbytek nesplacených částí, neboť on/a osvobozen nebyl/a od nesplacených dluhů, a tedy SJM nebylo „oddluženo“.⁸⁸

Pokud by se manželé následně rozváděli, tak ve věci vypořádání jmění bychom postupovali dle §737 OZ, který v odst. 1 stanovuje pravidlo, že tím nesmí být dotčeno právo třetí osoby, tj. v daném případě věřitelů. Dále v odst. 2 stanovuje, že právě vypořádání dluhů

⁸⁵ STRNAD, Zdeněk. Bariéry vstupu do oddlužení po 1. 6. 2019. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 17.

⁸⁶ Osvobození se týká pohledávek, ke kterým se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a taktéž pohledávek věřitelů, kteří je měli přihlásit, ale neučinili tak.

⁸⁷ MLEJNKOVÁ, Ivana. *Osvobození dlužníka od placení zbytku dluhů* [online]. insolvenčni-zákon-komentar.cz, 18. února 2021 [cit. 27. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvenčni-zákon-komentar.cz/onb/33/osvobozeni-dluznika-od-placeni-zbytku-dluhu-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJs0KVDbHZYzupQuPxbAgOzA/>

⁸⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2012, č. j. 1 VSPH 445/2012, KSPL 29 INS 22162/2011

má účinky jen mezi manželi. V překladu to znamená, že věřitel po vypořádání dluhů mezi manželi může i tak po kterémkoliv z nich žádat jejich plnění, lhotejno který z manželů bude stanoveným dlužníkem k jeho pohledávce.⁸⁹ I když je takto stanoveno pravidlo, tak v případě, že jeden z manželů bude ve vztahu k závazkům v SJM osvobozen, tak po něm i při následném vypořádání nelze požadovat, aby dluhy hradil. Takto mohou věřitelé vymáhat pohledávky pouze za tím z manželů, který od dluhů osvobozen nebyl. Nebylo by spravedlivé, kdyby dluhy následně vymáhali po „osvobozeném“ manželovi, který zdárně prošel procesem oddlužení.

⁸⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 308

4. Atypické situace v průběhu oddlužení

V průběhu oddlužení bezpochyby mohou (ať zaviněně, či nezaviněně) nastat situace, které do něj zasáhnou a mohou ovlivnit jeho průběh. Takovými okolnostmi⁹⁰ mohou být rozvod manželů, či úmrtí jednoho z manželů v průběhu insolvenčního řízení, přičemž insolvenční správce a insolvenční soud musí tyto situace vyřešit.

4.1.1. Rozvod manželů

Nejprve vymezím dle mého jednodušší situaci, která může nastat v průběhu oddlužení, a tím je rozvod manželů. Jednodušší z toho důvodu, že existuje komplexnější postoj k jejímu vyřešení na rozdíl od situace, kdy dojde k úmrtí jednoho z manželů.

Pokud budou chtít manželé v průběhu oddlužení požádat o rozvod, tak zde není žádná procesní překážka, která by dlužníkům stála v cestě. Ačkoliv dlužníci musí být ke dni podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení manželé, tak pro zdárné společné ukončení řízení manželství podmínkou není. Povinností dlužníků je primárně oznámit správci a plátcí mzdy informaci o rozvodu. Jinak řečeno insolvenční řízení rozvedených manželů společně pokračovat bude, tj. pod jednou spisovou značkou, se společným úsilím a stále budou považováni za jednoho dlužníka. Naproti tomu, i když rozvodu nic nebrání a řízení pokračuje, tak několik aspektů oddlužení rozvodem ovlivněno bude.⁹¹

Jedním z rozdílů je právě vliv rozvodu na počet vyživovaných osob a to, jak mezi manželi, tak ve vztahu k dětem. Plátce mzdy při výpočtu srážky zohledňuje nezabavitelnou částku na vyživované osoby a v případě jejich změny dojde i ke změně srážky.⁹² Srážka při nižším počtu vyživovaných osob je vyšší, z čehož mohou profitovat právě věřitelé.

Rozvod je právě jedním z negativních úskalí oddlužení, neboť se může stát, že jeden z manželů následně nebude chtít společně plnit své povinnosti v oddlužení, tedy např. ztratí vůli dále pokračovat, čímž nastane situace, kdy plní pouze jeden z dlužníků.

Jednou z paradoxních situací může být, kdy např. manžel má platit výživné na nezletilé děti k rukám manželky, a to 5.000,- Kč měsíčně. Poté to bude právě manžel, který přestal v oddlužení vyvíjet snahu a nebude pracovat. Dále do oddlužení budou přicházet srážky pouze ze strany manželky, která má dostávat výživné. Zde tak nastane stav, kdy si výživné

⁹⁰ Dále např. nezcvěstnost jednoho z manželů.

⁹¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. 2 VSPH 1000/2019-B-177, KSPH 70 INS 9359/2014

⁹² GERGELOVÁ, Eva. *Společné oddlužení manželů* [online]. odborneoddluzeni.cz, 19. listopadu 2020 [cit. 22. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.odborneoddluzeni.cz/spolecne-oddluzeni-manzelu/>

prakticky bude hradit sama, z čeho se stane velmi kuriózní situace, tzn. matka si bude hradit výživné na společné děti za manžela sama, neboť se jedná o přednostní pohledávku. Myslím si, že v takovou chvíli je na manželce, aby vymáhala po otci výživné, a to mimo insolvenční řízení s ohledem na to, že manžel neplní povinnosti dle rozsudku, neboť není možné, aby byla udržována situace, kdy jsou každý měsíc zasílány srážky dlužníci a ona sama takto získává zpět výživné. Může se taky stát, že částka pokryje jen odměnu a náhradu hotových výdajů správce, a třeba jen část výživného a mezi věřitele nepůjde nic. Zde by bylo řešením, že by se uspokojil správce a zbylé prostředky by byly zasílány mezi věřitele, aby tento stav nebyl na jejich úkor. Manželka by měla tedy cestou mimo insolvenční řízení vymáhat. Až by manžel začal opět zasílat splátky do oddlužení, tak by měly být v takové výši, aby z nich bylo možno strhávat právě ono výživné v plné výši, a poté aby dohromady s bývalou manželkou spláceli odměnu správce a tu stejnou částku zasílali mezi nezajištěné věřitele dle insolvenčního zákona.⁹³ Mělo by být tedy zřejmé, že částku 5.000,- Kč dodává do oddlužení právě dlužník a ta bude použita na výživné.

4.1.2. Smrt jednoho z manželů

Další negativní okolností, která ovlivňuje průběh oddlužení, je smrt jednoho z manželů v jeho průběhu. Postup v případě úmrtí dlužníka v případě oddlužení manželů není soudy sjednocený ani zákonem upravený. Soudy prozatím taktéž nepostupují jednotně. Jednání soudů po úmrtí jednoho z manželů byly do rozhodnutí Nejvyššího soudu (viz níže) v zásadě dvojí:

- část soudů po úmrtí jednoho z manželů zastaví insolvenční řízení ve vztahu k oběma manželům, tím ustoupí insolvenční řízení pozůstalostními, anebo
- druhá část po úmrtí jednoho z manželů zastaví řízení ve vztahu k zemřelému manželu, a s druhým pokračuje v řízení.

První přístup argumentuje tím, že úmrtím jednoho z manželů zaniká společné jmění manželů a pravomoc k jeho vypořádání spadá pod pozůstalostní soud. Následkem smrti dlužníka, ať jde o formu zpeněžení majetkové podstaty či splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty, musí být insolvenční řízení ukončeno a nemůže

⁹³ SPRINZ, Petr. CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon...*, s. 1032

pokračovat. Vypořádání majetkových poměrů tak přechází do dědického řízení, ve kterém případně budou uspokojováni věřitelé.⁹⁴

K prvnímu přístupu se přiklonil Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí⁹⁵ a uvádí, že „zemře-li jeden z manželů - účastníků společného oddlužení - je třeba (je-li takový postup vůbec možný) nejprve vypořádat společné jmění manželů v rámci dědického řízení a dát věřitelům na výběr jakou cestou budou své pohledávky uplatňovat. Zda v rámci dědického řízení, či v rámci nového insolvenčního řízení s pozůstalým manželem. V rámci dědického řízení budou dědici, za předpokladu že neuplatní výhradu soupisu (§1674 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.), povinni zaplatit veškeré dluhy (§1704 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.), avšak v případném pokračujícím oddlužení by se pozůstalý manžel mohl osvobodit od pohledávek (§414 InsZ) jen z titulu manžela, nikoliv však z titulu dědice. Povinnost dědiců hradit zůstavitelovy dluhy tedy vylučuje, aby se v insolvenčním řízení pokračovalo s pozůstalým manželem. Jediným možným (a objektivně spravedlivým) řešením se pak jeví, jak bylo uvedeno, pro nedostatek podmínek řízení zastavení insolvenčního řízení proti oběma manželům.“

Dále uvádí Vrchní soud v Praze ve svém usnesení⁹⁶, že „smrtí totiž dochází k zániku podmínek pro společné řízení řešící úpadek manželů: nejenže zaniklo jejich společné jmění, ale v důsledku úmrtí jednoho z manželů odpadla domněnka založená jejich výslovným prohlášením dle ust. §394a odst. 2 InsZ, totiž že všechny jejich majetek je pro účely schválení oddlužení považován za majetek, jenž náleží do společného jmění manželů, tj. bez ohledu na to, zda tomu tak skutečně je. V rámci pozůstalostního řízení je pak třeba vypořádat jak majetek, jenž do společného jmění manželů náležel, tak výlučný majetek zemřelého. Za této situace ovšem nelze pokračovat ani ve společném oddlužení manželů, ani v oddlužení pozůstalého, a je na místě insolvenční řízení zastavit. Dlužno doplnit, že podle ust. §84 odst. 1 InsZ není přerušeni insolvenčního přípustné, a povaha insolvenčního řízení vylučuje, aby v něm bylo pokračováno s procesními nástupci (s dědici) zemřelého dlužníka“.

K druhému přístupu se naopak přiklání Vrchní soud v Olomouci ve svém rozhodnutí⁹⁷, ve kterém potvrdil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 3. 12. 2015,

⁹⁴MLEJNKOVÁ, Ivana. *Společné oddlužení manželů* [online]. insolvenzni-zakon-komentar.cz, 18. února 2021 [cit. 22. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvenzni-zakon-komentar.cz/onb/33/spolecne-oddluzeni-manzelu-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJs0KVDbHZYzu3JOFT-FXF9A/>

⁹⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 5. 2017, č. j. 3 VSPH 743/2017-B-46, KSUL 46 INS 4086/2014

⁹⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 2. 2017, č. j. 2 VSPH 1653/2016-B-20, MSPH 60 INS 21288/2015

⁹⁷ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 4. 2016, č. j. 2 VSOL 54/2016-B-19, KSBR 31 INS 15847/2014

č. j. KSBR 31 INS 15847/2014-B-12. Krajský soud v Brně rozhodl po úmrtí jednoho z manželů v oddlužení tak, že vůči zemřelému manželovi řízení zastavil a vůči žijící manželce změnil původní rozhodnutí o schválení splátkového kalendáře dle ust. §407 odst. 3 InsZ, tedy insolvenční řízení s žijící manželkou pokračovalo. Takto rozhodl s ohledem na nedostatečné řešení v zákonné úpravě k danému problému.

Manželka se vůči rozhodnutí Krajského soudu v Brně odvolala, přičemž Vrchní soud v Olomouci shledal odvolání jako nedůvodné a argumentoval ve věci nezastavení řízení vůči manželce následovně. Manželé podali návrh na povolení oddlužení společně, tedy prohlásili, že všechny majetek je považován za majetek v SJM a spolu s tím budou uspokojovány veškeré dluhy dlužníků.

Soud argumentoval právě právní fikcí jednoho dlužníka a tím, že společné závazky smrtí dlužníka vůči dlužnici nezanikly. Dědictví po manželovi nejenže tvoří všechny majetek, ale i dluhy. Odpovědnosti se zproští manželka jen v případě, že odmítne celé dědictví.⁹⁸ Dále má dlužnice možnost vyhradit soupis pozůstalosti dle §1707 OZ, v takovém případě bude společně a nerozdílně s ostatními dědici hradit dluhy zemřelého manžela.

Soud dále v tomto usnesení uvádí, že *„úmrtím jednoho z manželů v době trvání účinků schváleného oddlužení se pohledávky, které byly původně pouze zemřelého manžela a které byly zahrnuty do společného splátkového kalendáře, nevylučují z uspokojení v rámci probíhajícího oddlužení. V oddlužení pokračuje nadále pozůstalý manžel, přičemž poměr, výše a další trvání stanovených měsíčních splátek zůstává beze změny.“*

Pokud by se insolvenční řízení nacházelo ve fázi mezi povolením oddlužení – schválením oddlužení, tak se spíše přikláním k prvnímu názoru a tedy, že by insolvenční řízení vůči oběma manželům mělo být zastaveno a následně budou aktiva i pasiva dlužníků řešena v pozůstalostním řízení. Poté bude mít žijící manžel možnost se oddlužit, pokud bude chtít v novém insolvenčním řízení. S ohledem na to, že nelze insolvenční řízení přerušit jako takové, myslím, že je nejlepší řízení ukončit a situaci nejprve řešit na úrovni dědického řízení, které vystoupí do popředí oproti insolvenčnímu. Dle mého názoru se tímto stává situace přehlednější, než vést paralelně dědické a insolvenční řízení, kde se pozůstalý manžel osvobodí jen z titulu manžela, nikoliv ne z titulu dědice. Proto by bylo vhodné zajistit řádně první průběh dědického řízení a na základě jeho výsledku řešit následky.

Opačný názor bych zastávala v situaci, kdy např. insolvenční řízení manželů je před jeho koncem. V takovou chvíli je na zváženu, zda zastavení bude mít pro žijícího

⁹⁸ Odmítnout může dědictví jen se souhlasem správce, jinak se jedná o neplatný úkon.

manžela nějaký benefit, neboť by mohlo být za chvíli ukončeno – i se 100% uspokojením a s dědickým řízením by paralelně nekorelovalo. I kdyby nebylo dosaženo 100% uspokojení, tak má smysl pokračovat v řízení v tom ohledu, že žijící manžel by byl osvobozen od druhů (za splnění zákonných podmínek) a dědictví by např. poté odmítl, tzn., že v insolvenčním řízení by dosáhl touženého cíle a s ohledem na odmítnutí dědictví by na sebe žádné dluhy nenavázal vyplývající z dědického řízení. Bylo by vhodné aktivně a rychle komunikovat s dlužníkem, protože za výše uvedené situace by ukončení řízení mohlo být nesmyslné a velmi kontraproduktivní.

Velkou novinkou v dané tematice je usnesení Nejvyššího soudu ČR, ve kterém jednoznačně deklaroval, že úmrtí dlužníka ve společném oddlužení manželů nemá za důsledek zastavení insolvenčního řízení, a to ani k zemřelému z manželů.⁹⁹ Právě toto rozhodnutí by mohlo být tím stěžejním a sjednocujícím a dát jakýsi „řád“ ve vztahu k uvedené problematice. Je zajímavé, že Nejvyšší soud se dokonce vydal úplně odlišnou cestou ve svém řešení než vrchní soudy. Bohužel ani tak se nezdá, že by se tímto usnesením posunulo vyřešení kupředu, neboť se vztahuje „pouze“ k oddlužení plněním splátkového kalendáře, což aktuálně není možné. Tudíž soud výslovně i sdělil, že se nevymezuje, jak by tomu bylo v oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty, a tedy k aktuálním formám oddlužení je situace stále nejasná a nezodpovězená a není deklarováno, jak se vymezit a jak nakládat s probíhajícím dědickým řízením paralelně.¹⁰⁰

Myslela jsem si, že takový závěr mohl být velkým benefitem pro dlužníky, neboť pokud žijící manžel přijde zdárně do konce řízení, tak mohou být oba osvobozeni od dluhů, což se jeví jako velmi zajímavým, neboť jeden z nich se reálně řízení již neúčastnil, neplnil, a dokonce už ani nemá právní osobnost ani způsobilost být účastníkem řízení. (§19 a §23 OZ ve spoj. §7 InsZ). Reálně ale krajský soud rozhodl ve svém usnesení¹⁰¹ tak, že jen dlužníci přiznal splnění oddlužení a osvobození od zbývajících dluhů, přičemž s manželem formálně řízení vůbec neukončil. Poté nerozumím tomu, proč proti němu řízení nebylo zastaveno, když nebyl také osvobozen na konci, příp. se s touto skutečností nijak na konci nenaložilo. V odůvodnění soud uvedl jen, že toto osvobození se nevztahuje na veškeré závazky zemřelého. Myslím, že řízení, i kdyby jen formálně, být ukončeno mělo, také ve vztahu k zemřelému, ať už jakkoliv. Jaký je tedy rozdíl oproti závěru Vrchního soudu

⁹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 12. 2020, č. j. 29 NSCR 4/2020

¹⁰⁰ JIRMÁSEK, Tomáš. *Důsledky úmrtí jednoho z manželů v průběhu společného oddlužení* [online]. insolvenčnízóna.cz, 15. března 2021 [cit. 22. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvenčnízóna.cz/clanky/nbz-dusledky-umrti-jednoho-z-manzelu-v-prubehu-spolecneho-oddluzeni/>

¹⁰¹ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 17. 12. 2021, č. j. KSPH 60 INS 25228/2014-B-67

v Olomouci, který řízení formálně zastavil vůči zemřelému a přeživší pokračoval, když důsledky jsou stále stejné?

Zajímavé by to bylo ve věci zpeněžení majetkové podstaty, neboť zde je právě majetek dlužníků, který bude zpeněžen a ve věci úmrtí jednoho z manželů by byl předmětem dědického řízení, na který by mohli mít nárok ostatní dědici. Je na zváženu, zda v tuto chvíli není lepším řešením insolvenční řízení zastavit a nejprve v rámci dědického řízení vyřešit, jak bude s majetkem naloženo. Nepochybně se může stát, že nějaký z příp. dědiců bude ochoten i právě předlužené dědictví přijmout, příp. přijmout jej s výhradou soupisu. Poté by mohl žijící manžel požádat znovu o oddlužení, ve kterém by byly uspokojovány pouze jeho pohledávky, a ty ke kterým byl solidárně s manželem zavázán, neboť těchto dluhů se nezproští – s ohledem na zásadu při vypořádávání SJM, kdy nesmí být dotčeno právo třetí osoby a vypořádání má význam pouze mezi manželi dle §737 OZ.

Stejný senát v roce 2020 taktéž ve svém rozhodnutí z roku 2016 konstatuje, že úmrtím jednoho z manželů není prolomena fikce jednoho dlužníka, stejně jako v případě rozvodu.¹⁰² Závěrem lze ještě dodat, že insolvenční řízení nemůže vyčkávat na skončení řízení dědického, které může trvat velmi dlouhou dobu. Insolvenční řízení taktéž nelze přerušit, kdy zdlouhavým prodlužováním by byl popřen smysl insolvenčního řízení, tedy uspokojit věřitele maximálně a včas. Je proto velmi důležité situaci řešit, ač je to velmi náročné.¹⁰³

¹⁰² Usnesením Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2018, č. j. 29 NSCR 140/2016

¹⁰³HOŘANSKÁ, Kristýna. *Smrt manžela při společném oddlužení manželů ve světle judikatury* [online]. Epravo.cz, 17. května 2018 [cit. 22. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/smrt-manzela-pri-spolecnem-oddluzeni-manzelu-ve-svetle-judikatury-107538.html>

Závěr

Závěrem lze shrnout, že problematika společného oddlužení manželů není vůbec jednoduchá. Vzhledem k tomu, že je v řadě případů problematické společné jmění manželů samo o sobě, tak v souvislosti s insolvencí se nám situace ještě více komplikuje. Obecně lze říci, že úsilí zákonodárce zakotvit do insolvenčního zákona společné oddlužení manželů, je zdařilé a rozhodně přineslo velký posun a pomoc zadluženým rodinám. Ve srovnání v probíhajícím exekučním řízení se právě oddlužení jeví jako světlo na konci tunelu s vyhlídkou alespoň nějakého časového rámce, kdy tento dluhový kolotoč dojde svému konci a rodina se bude moci znovu nadechnout i s tím, že SJM bude jako celek osvobozeno.

Dle mého osobního názoru je společné oddlužení manželů velkým přínosem a benefitem pro zadlužené rodiny, i když jak jsem zmiňovala ve své práci, jsou zde úskalí, která jej doprovází. Příkladem může být neplnění jednoho z manželů v rámci oddlužení, rezignace partnera v průběhu či právě ta skutečnost, že jednání jednoho ovlivňuje značně celý proces pro oba.

Skutečnost, že společné oddlužení je výhodnější, dokazuje i to, že společné oddlužení je manželi hojně využíváno. Pokud jde o klady, tak nepochybně je důležité vyzdvihnout sníženou odměnu a náhradu hotových výdajů insolvenčního správce ve věci společného řízení manželů. Ze strany insolvenčního správce je to nepochybně přehlednost, která se pojí s jednou majetkovou podstatou a zahrnutím veškerých dluhů bez ohledu na jakékoliv rozlišování a formality s tím spojené. Jak jsem také upozorňovala, tak i věřitelé mají s přihlašованием pohledávek práci ulehčenou, neboť se vede jedno řízení pod jednou spisovou značkou, do kterého mohou zasílat své přihlášky bez ohledu na hmotněprávní postavení dlužníka.

Samozřejmě ani oddlužení manželů se nevyhnuly od jeho zakotvení různé procesní otázky a nejasnosti, na které ani sama právní úprava prozatím nestačí a nedává nám odpověď. Rozhodně mezi největší úskalí patří situace, kdy zemře jeden z manželů v průběhu oddlužení. Nejenom, že pro partnera je obtížné zvládat takto těžkou životní situaci, ale tato problematika je komplikovaná taktéž pro soudy, insolvenční správce, nevyjímaje právě i notáře. Ve spoustě případů si taktéž notáři nejsou zcela jistí, jak postupovat při úmrtí osoby v oddlužení, takže probíhá velmi blízká kooperace mezi notáři, správcem a dlužníky, aby byla situace, co nejlépe zvládnutelná. Uvedenému nepřidává ani fakt, že procesní postup po úmrtí jednoho z manželů v oddlužení není v zákoně nikterak upraven a vycházíme pouze ze soudních rozhodnutí, která se snaží dát odpověď. Aktuálně máme tři různá řešení, a to celkové zastavení, zastavení jen vůči zemřelému z manželů a v neposlední řadě

pokračování v řízení s žijícím manželem, resp. situaci, kdy úmrtí dlužníka ve společném oddlužení manželů nebude mít za následek zastavení insolvenčního řízení, a to ani k zemřelému z manželů. Skutečnost, že jsou i soudní orgány takhle roztržštěné moc nedává jistoty nikomu – správcům, notářům, věřitelům ani dlužníkům. Nelze vynechat ani soudy první instance, které někdy netuší, jak dále postupovat v uvedené situaci. Zjednodušeným pohledem lze říci, že je s podivem, že taková situace nebyla zákonodárcem upravena. Pokud se na to problematiku podíváme podrobněji, tak zjistíme, že uchopit ji není zdaleka tak jednoduché. S ohledem na komplikovanost a specifčnost předpokládám, že si budeme muset i do blízké budoucnosti vystačit alespoň se soudními rozhodnutími, která nám poskytují odpovědi. Rozhodně by bylo vhodné, kdybychom znali pohled Nejvyššího soudu ČR na situaci, kdy zemře jeden z manželů v průběhu plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty a při zpeněžení majetkové podstaty. Prozatím lze zjednodušeně říci, že ve většině případů postupují soudy tak, že zastaví řízení vůči zemřelému a pokračují dále v řízení v žijícím manželem, což se jeví nejspíše jako racionální kompromis. V případě rozvodu manželů je situace naopak jednodušší, kdy až na pár změn, je oddlužení „prakticky“ nedotčeno a manželé mohou (být rozvedení) pokračovat společnými silami nadále.

Dalším nedostatkem ze strany zákonodárce je nejednoznačná úprava týkající se odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce po úmrtí jednoho z manželů v oddlužení. Dle mého názoru tato otázka není příliš komplikovaná a budu doufat, že v nějaké budoucí novele bude i toto upraveno a zakomponováno do právní úpravy. Myslím, že nejvíce preferovaným východiskem bude zakotvit výši odměny po úmrtí jednoho z manželů ve stejné výši jako je tomu při oddlužení jednotlivce od počátku.

Pokud jde o otázku procesních úkonů manželů, tak zde je situace méně jednoznačná, avšak lze pomocí OSŘ, či soudních rozhodnutí dospět k určitým závěrům. Nepochybně v případě zpětvzetí insolvenčního návrhu jedním z manželů podporuji názor, že je na místě, aby v takovou chvíli byla zohledněna unikátnost společného oddlužení manželů a nebyl vyžadován souhlas druhého manžela k vystoupení z řízení.

Na závěr si ještě dovolím podotknout a shrnout, že aktuálně nelze povolit společné oddlužení registrovaným partnerům, a to s ohledem na nemožnost vzniku SJM.

Mám za to, že jsem ve své práci zodpověděla na všechny položené výzkumné otázky a své odpovědi jsem opírala o aktuální soudní rozhodnutí, monografie, články apod.

Nakonec bych zmínila, že do budoucna bude zajímavé sledovat další vývoj a velmi pestrou judikaturu soudů. Je otázkou, zda například bude upraven výslovně v zákoně společný konkurs pro manžele, neboť prozatím není možné, aby dvě osoby takovým způsobem prošly

konkursem, vyjma situace, kdy se společný konkurs stane následkem nepodařeného společného oddlužení manželů.

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy:

1. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
2. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
4. Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů
5. Vyhláška č. 191/2017 Sb., vyhláška o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů

Monografie, komentáře:

1. HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 1824 s.
2. JIRMÁSEK, Tomáš. *Odměna insolvenčního správce. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 311 s.
3. KOZÁK, Jan a kol. *Insolvence prakticky. Oddlužení*. [online databáze]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Dostupné z: E-book Smarteca, 424 s.
4. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1250 s.
5. MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 5. vydání. Praha: Vydavatelství Aleš Čeněk, 2017, 318 s.
6. MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1840 s.
7. SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Praha: C. H. Beck, 2016, 352 s.
8. SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 1248 s.

Články z odborných časopisů:

1. CETLOVÁ, Klára. Vybrané problematiky v oblasti insolvenčí z hlediska dohledu Ministerstva spravedlnosti. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 22.
2. KRHUT, Rostislav. Společné jmění manželů v oddlužení. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 26-27.
3. MAŠEK, Jan. Povolení oddlužení. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 28-29.
4. STRNAD, Zdeněk. Bariéry vstupu do oddlužení po 1. 6. 2019. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 17.
5. STRNAD, Zdeněk. Desatero oddlužovací novely. *Komorní listy*, 2019, roč. 11, č. 1, s. 28.
6. ŘEHÁČEK, Oldřich. Splnění oddlužení. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 30-32.

Články z internetových stránek:

1. GERGELOVÁ, Eva. *Společné oddlužení manželů* [online]. odborneoddluzeni.cz, 19. listopadu 2020 [cit. 20. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.odborneoddluzeni.cz/spolecne-oddluzeni-manzelu/>
2. HOŘANSKÁ, Kristýna. *Smrt manžela při společném oddlužení manželů ve světle judikatury*. [online]. [Epravo.cz](http://epravo.cz), 17. května 2018. [cit. 25. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/smrt-manzela-pri-spolecnem-oddluzeni-manzelu-ve-svetle-judikatury-107538.html>
3. JIRMÁSEK, Tomáš. *K výši odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce po úmrtí jednoho ze spoluoddlužujících se dlužníků (manželů)* [online]. [Insolvencnizona.cz](http://insolvencnizona.cz), 5. října 2020 [cit. 24. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/k-vysi-odmeny-a-nahrady-hotovych-vydaju-insol-vencniho-spravce-po-umrti-jednoho-ze-spoluoddlu-zujicich-se-dluzniku-manzelu/>
4. JIRMÁSEK, Tomáš. *Důsledky úmrtí jednoho z manželů v průběhu společného oddlužení* [online]. insolvencnizona.cz, 15. března 2021 [cit. 22. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/nbz-dusledky-umrti-jednoho-z-manzelu-v-prubehu-spolecneho-oddluzeni/>
5. MLEJNKOVÁ, Ivana. *Společné oddlužení manželů*. [online]. insolvencni-zakon-komentar.cz, 18. února 2021 [cit. 20. listopadu 2021]. Dostupné z:

- <https://www.insolvencni-zakon-komentar.cz/onb/33/spolecne-oddluzeni-manzelu-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFETumJs0KVDbHZYzu3JOFT-FXF9A/>
6. MLEJNKOVÁ, Ivana. *Přezkoumání pohledávek* [online]. insolvencni-zakon-komentar.cz, 18. února 2021 [cit. 31. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.insolvencni-zakon-komentar.cz/onb/33/prezkoumani-pohledavek-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFETumJfoBeSZ0vYC4oT4AgNNnZYw/>
 7. MLEJNKOVÁ, Ivana. *Osvobození dlužníka od placení zbytku dluhů* [online]. insolvencni-zakon-komentar.cz, 18. února 2021 [cit. 27. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencni-zakon-komentar.cz/onb/33/osvobozeni-dluznika-od-placeni-zbytku-dluhu-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFETumJs0KVDbHZYzupQuPxbAgOzA/>
 8. ŘEPKA, Vladimír. *Ministerstvo spravedlnosti je pro přezkumné jednání v oddlužení on-line* [online]. justice.cz, 19. července 2021 [21. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp?clanek=ministerstvo-spravedlnosti-je-pro-prezkumne-jednani-v-oddluzeni-on-li-1>
 9. ŠŮSOVÁ, Táňa. *Přinesla novela účinná od 1. 1. 2014 pro společné oddlužení manželů něco nového?* [online]. nkcr.cz, 24. února 2015 [cit. 12. října 2021]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_192-prinesla-novela-ucinna-od-1-1-2014-pro-spolecne-oddluzeni-manzelu-neco-noveho
 10. 3. *DÍL: POVOLENÍ ODDLUŽENÍ* [online]. insolvencnizona.cz, 15. listopadu 2019 [cit. 25. října 2021]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/3-dil-povoleni-oddluzeni/>

Soudní rozhodnutí:

Rozhodnutí Nejvyššího soudu:

1. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 9. 2007, sp. zn. 31 Odo 677/2005
2. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2018, č. j. 29 NSCR 140/2016
3. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 10. 2018, sp. zn. 29 NSCR 222/2016
4. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2018, č. j. NS 29 NSČR 143/2016
5. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 1. 2019, sp. zn. 29 Cdo 16/2017
6. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 29 NSCR 78/2017
7. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 12. 2020, č. j. 29 NSCR 4/2020

Rozhodnutí vrchních soudů:

1. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 12. 2009, sp. zn. 1 VSPH 669/2009-A-21, KSPL 54 INS 4966/2009
2. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 7. 2010, č. j. 1 VSPH 373/2010-B-11, KSUL 46 INS 1474/2010
3. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 9. 2011, č. j. 3 VSPH 813/2011-B-37, KSHK 34 INS 9061/2009,
4. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2012, č. j. 1 VSPH 445/2012, KSPL 29 INS 22162/2011
5. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 7. 2014, č.j. 4 VSPH 673/2014-A-16, KSPH 60 INS 4489/2014
6. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 1 VSOL 442/2015-A-10, KSBR 40 INS 7224/2015
7. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 1. 2016, č. j. 1 VSPH 2257/2015-A-27, KSCB 41 INS 26161/2014
8. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2016, č. j. 1 VSPH 309/2016-B-39, MSPH 95 INS 872/2016
9. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 4. 2016, č. j. 2 VSOL 54/2016-B-19, KSBR 31 INS 15847/2014
10. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 8. 2016, č. j. 101 VSPH 211/2016-146, 66 ICm 3457/2014 101 (KSPH 66 INS 14604/2014)
11. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 12. 2016, č.j. 2 VSPH 2337/2016-A-15, KSPL 54 INS 25106/2016
12. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 2. 2017, č. j. 2 VSPH 1653/2016-B-20, MSPH 60 INS 21288/2015
13. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 2. 2017, sp. zn. 2 VSPH 6/2017-B-75, MSPH 79 INS 19915/2014
14. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 2017, č. j. 1 VSPH 1885/2016-A-10, MSPH 93 INS 18351/2016
15. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 5. 2017, č. j. 3 VSPH 743/2017-B-46, KSUL 46 INS 4086/2014
16. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. 2 VSPH 1000/2019-B-177, KSPH 70 INS 9359/2014

17. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 8. 2020, č. j. 1 VSOL 340/2020-B-40, KSOS 22 INS 14147/2015
18. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 9. 2020, č. j. MSPH 59 INS 30258/2015, 2 VSPH 992/2020-B-55
19. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 3. 2021, č.j. 4 VSPH 127/2021-B-43, KSPL 29 INS 19825/2015

Rozhodnutí krajských soudů:

1. Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 25. 11. 2016, č. j. KSPL 54 INS 25106/2016-A-10
2. Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 17. 12. 2021, č. j. KSPH INS 25228/2014-B-67

Jiné:

1. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. *Pokyny k vyplnění elektronického formuláře návrhu na povolení oddlužení* [online]. isir.justice.cz [cit. 26. 12. 2021]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR>
2. *Usnesení PS č. 1633* [online]. Praha: Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 2021 [cit. 12. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=189587>
3. *Sněmovní tisk 201, Novela z. - občanský zákoník* [online]. Praha: Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 2021 [cit. 12. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=201&o=8>

Abstrakt

Tématem diplomové práce je společné oddlužení manželů. Práce je rozdělena do čtyř částí. První tři kapitoly jsou odděleny důležitými mezníky v oddlužení. Práce je vymezena od podání insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení do zjištění úpadku spolu s povolením oddlužení, dále od zjištění úpadku a povolení oddlužení do schválení, příp. neschválení oddlužení, a nakonec od schválení oddlužení do ukončení řízení. Poslední kapitola se věnuje atypickým situacím v oddlužení – smrt a rozvod mezi manželi. První část obsahuje jak problematiku návrhu na povolení oddlužení manželů, tak společný úpadek manželů, a společné povolení oddlužení. Další část rozvádí okruh otázek týkající se přezkumného jednání manželů, popírání pohledávek manželi, přihlašování pohledávek za manželi, a také schválení, příp. neschválení společného oddlužení. Třetí část je věnována době, od které bylo vydání usnesení o schválení oddlužení a určena jedna ze zákonných forem oddlužení. Zde se zaměřuji na práva a povinnosti dlužníků po schválení oddlužení, vlivu oddlužení na vypořádání SJM spolu se zaměřením na ukončení řízení manželů, a to zrušením, či splněním. Poslední část se tedy věnuje situacím, kdy se manželé v průběhu řízení rozvedou, či jeden z nich zemře.

Abstract

The topic of the thesis is joint debt relief of spouses. The thesis is divided into four parts. The first three chapters are separated by important milestones in the debt relief. The thesis is defined from the filing of insolvency petition and the petition for authorisation of debt relief to the finding of bankruptcy together with the authorisation of the debt relief, next from finding of the bankruptcy and the authorisation of the debt relief to the approval or eventually disapproval of the debt relief, and finally from the approval of the debt relief to the end of the insolvency proceedings. The last chapter deals with unusual situations in the debt relief - death and divorce of the spouses. The first part contains both - issues of the application for authorisation of the spouse's debt relief, the joint debt relief of spouses, and the joint authorisation of the debt relief. The next part elaborates on the range of issues related to matrimonial review actions, denial of claims of the spouses, filing claims of the spouses, and the approval or disapproval of the joint debt relief. The third part deals with period, from which the order approving the debt relief was issued and one of the statutory forms of the debt relief was determined. Here I focus on the rights and obligations of the debtors after the approval of the debt relief, influence of the debt relief on settlement of community property, together with a focus on termination of matrimonial proceedings, either by cancellation or by fulfilment. The last part deals with situations when the spouses divorce or one of them dies during the proceedings.

Seznam klíčových slov

insolvenční právo, insolvenční řízení, oddlužení, společné oddlužení manželů, platební neschopnost, schválení oddlužení, povolení oddlužení, zrušení oddlužení, společné jmění manželů, úmrtí, rozvod, uplatňování pohledávek

Key words

insolvency law, insolvency proceedings, debt relief, joint debt relief of spouses (joint matrimonial debt relief), insolvency, approval of debt relief, authorisation of debt relief, cancellation of debt relief, community property (joint property of spouses), death, divorce, application of claims